

Sociale zekerheid in situaties van grensoverschrijdende arbeid

*Biedt de Verordening 883/2004 een adequate oplossing voor de toewijzing van sociale
verzekeringsplicht?*

Naam student: Jori van den Bergh

Studentnummer: 323687

Begeleider: dr. F.M. Werger

Rotterdam maart 2014

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
HOOFDSTUK 1 INLEIDING	4
1.1 AANLEIDING	4
1.2 PROBLEEMSTELLING.....	6
1.3 METHODE VAN ONDERZOEK EN WERKWIJZE.....	7
1.4 AFBAKENING	8
HOOFDSTUK 2 EUROPESE REGELGEVING INZAKE SOCIALE ZEKERHEID	9
2.1 DE REIKWIJDTE VAN EUROPESE WETGEVING	9
2.2 VERORDENING 883/2004 EN DE BIJBEHORENDE TOEPASSINGSVERORDENING 987/2009 12	
2.2.1 <i>De exclusieve en sterke werking</i>	13
2.2.2 <i>De personele en de materiële werkingsfeer</i>	14
2.3 HET OVERGANGSRECHT.....	17
2.4 SAMENVATTING.....	19
HOOFDSTUK 3 GRENSOVERSCHRIJDENDE ARBEID	21
3.1 HOOFDREGELS VAN DE EG-VERORDENING 883/2004.....	21
3.1.1 <i>Hoofdregeel voor werknemers en zelfstandigen</i>	22
3.1.2 <i>Hoofdregeel voor ambtenaren</i>	22
3.1.3 <i>Hoofdregeel voor militaire dienstplichtigen</i>	23
3.1.4 <i>Hoofdregeel voor inactieven</i>	23
3.1.5 <i>Hoofdregeel voor zeevarenden</i>	24
3.1.6 <i>Hoofdregeel voor cockpit- of cabine personeel</i>	26
3.2 BEGRIIP ‘DETACHERING’	26
3.2.1 <i>Detachering van werknemers</i>	27
3.2.2 <i>Detachering van zelfstandigen</i>	30
3.2.3 <i>AI-verklaring</i>	32
3.3 WERKEN IN VERSCHILLENDE LIDSTATEN	33
3.3.1 <i>Werknemer, werkzaam in twee of meer lidstaten</i>	34
3.3.2 <i>Zelfstandige, werkzaam in twee of meer lidstaten</i>	35
3.3.3 <i>Zelfstandige en werknemer werkzaam in twee of meer lidstaten</i>	36
3.3.4 <i>AI-verklaring</i>	37
3.4 BIJZONDERE BEPALINGEN MET BETREKKING TOT GRENSOVERSCHRIJDENDE ARBEID... 38	
3.4.1 <i>Werkgever is gevestigd buiten de EU</i>	38
3.4.2 <i>Internationaal transport</i>	39
3.4.3 <i>Werken in een lidstaat, maar een uitkering ontvangen in een andere lidstaat</i> ... 40	
3.4.4 <i>De werkgever bevindt zich op een landgrens</i>	40
3.4.5 <i>Het verrichten van werkzaamheden als ambtenaar, terwijl in een andere lidstaat werkzaamheden al dan niet in loondienst worden verricht</i>	41
3.4.6 <i>Fictiebepaling</i>	41
3.4 SAMENVATTING.....	41
HOOFDSTUK 4 KNELPUNTEN BIJ GRENSOVERSCHRIJDENDE ARBEID?	45
4.1 HOOFD-AANWIJSREGELS VAN DE VERORDENING 883/2004.....	46
4.2 BEGRIIP ‘DETACHERING’	50
4.2.1 <i>Samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten</i>	51
4.2.2 <i>Het aanvragen van een AI-verklaring</i>	55
4.3 WERKEN IN VERSCHILLENDE LIDSTATEN	56

4.3.1	<i>Het aanvragen van een AI-verklaring</i>	58
4.4	BIJZONDERE BEPALINGEN VAN DE VERORDENING 883/2004	59
4.4.1	<i>De werkgever is gevestigd buiten de EU</i>	59
4.4.2	<i>Werken in een lidstaat, maar een uitkering ontvangen in een andere lidstaat</i>	60
4.4.3	<i>Werkgever bevindt zich op een landgrens</i>	63
4.5	SAMENVATTING.....	65
HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN		69
5.1	DE VERORDENING 883/2004 EN DE BIJBEHORENDE TOEPASSINGSVERORDENING 987/2009	70
5.2	KNELPUNTEN.....	73
5.3	AANBEVELINGEN.....	77
LITERATUUROVERZICHT		80

Hoofdstuk 1   Inleiding

1.1   Aanleiding

In Nederland kennen we een uitgebreid stelsel van sociale zekerheid. Deze sociale zekerheid bestaat uit sociale verzekeringen en sociale voorzieningen. De sociale zekerheid is in het leven geroepen om de burgers bestaanszekerheid te geven¹. Het sociale zekerheidsstelsel is bedoeld om inkomen en verzorging te garanderen voor natuurlijke personen ten tijde van pensioen, ziekte, arbeidsongeschiktheid, overlijden of werkloosheid. De sociale voorzieningen worden ten opzichte van de sociale verzekeringen beschouwd als complementair. Dit betekent dat de sociale voorzieningen bijspringen op het moment dat de sociale verzekeringen geen voorziening meer bieden of deze voorziening onvoldoende is². De sociale verzekeringen bestaan uit de volksverzekeringen, de zorgverzekeringen en de werknemersverzekeringen. De werknemersverzekeringen geven de werknemer zekerheid in het geval dat de werknemer werkloos of arbeidsongeschikt wordt. De volksverzekeringen zorgen dat iedere verzekerde wettelijke pensioenrechten opbouwt, verzekerd is voor ziektekosten en dat een inkomensvoorziening voor nabestaanden bestaat. Op basis van de Nederlandse nationale regelgeving ben je in Nederland verzekerd voor de volksverzekeringen op het moment dat je aangemerkt wordt als ingezetene van Nederland. Voor de werknemersverzekeringen geldt dat indien sprake is van een (fictieve) dienstbetrekking je verzekerd bent³.

Net als Nederland kennen andere landen ook een stelsel van sociale zekerheid. De meeste landen hebben in de nationale wetgeving regels opgenomen betreffende de vraag waar iemand sociaal verzekerd is⁴. Werknemers en zelfstandigen kunnen tijdens hun werklevens in verschillende landen werkzaamheden verrichten. Deze grensoverschrijdende arbeid kan zorgen voor een verandering van de sociale verzekeringspositie van de werknemer of de zelfstandige. Indien een persoon werkzaam is in een ander land, krijgt die persoon te maken met het sociale zekerheidsstelsel van dat andere land. Het gevolg hiervan kan bijvoorbeeld zijn dat een werknemer of een zelfstandige onder geen enkel stelsel van sociale zekerheid

---

¹ P.S. Fluit, Socialezekerheidswetgeving 2012: Inleiding, Boek 213/01

² P.S. Fluit, Socialezekerheidswetgeving 2012: Inleiding, Boek 213/01

³ Praktijkgids Sociale Zekerheid, Verzekeringsplicht volksverzekeringen.

⁴ Fiscale encyclopedie de Vakstudie Loonbelastingen en Premieheffingen, aantekening 2 lid 1. Begrip verzekerde bij: Wet financiering sociale verzekeringen, artikel 6.

valt⁵. Een ander gevolg kan zijn dat de werknemer of zelfstandige in twee landen onder de nationale regeling valt, zodat er aanspraak kan worden gemaakt op meer dan een uitkering of dubbele premie moet worden betaald. Om deze problemen te voorkomen zijn er internationale regelingen op het gebied van sociale zekerheid. De nationale regelingen worden beïnvloed door deze internationale regelingen. Het hoofddoel van deze regelingen is het voorkomen van dubbele verzekering of dubbele niet-verzekering⁶. De internationale regelingen kunnen worden onderscheiden in supranationale regelingen, multilaterale regelingen en bilaterale regelingen. Onder supranationale regelingen vallen verordeningen. Verordeningen vinden rechtstreekse toepassing. Dit houdt in dat een verordening rechtstreeks recht schept dat in alle EU-landen de kracht heeft van het nationale recht⁷. De verordeningen beïnvloeden het nationale recht, doordat deze een exclusieve en sterke werking hebben. De verordeningen en verdragen zijn van groot belang voor de naleving van de doelen en instellingen die zijn vastgelegd in het Verdrag met betrekking tot de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU)⁸. Om deze doelstellingen te bereiken is het creëren van een interne markt zeer belangrijk. Tot de grondbeginselen van de interne markt behoort het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal. Op het moment dat de socialezekerheidsstelsels van verschillende landen niet goed op elkaar aansluiten, kan het vrije verkeer in gevaar komen. Het is van groot belang een goede coördinatieregeling in de Europese Unie, Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland te hebben, zodat het vrije verkeer niet in gevaar komt⁹. De coördinatieregeling is gericht op de toewijzing van slechts een wetgeving, zodat dubbele verzekeringsplicht of dubbele niet-verzekeringsplicht kan worden voorkomen.

De belangrijkste coördinatieregeling voor deze scriptie is de EG-Verordening 883/2004. De EG-Verordening 883/2004 is per 1 mei 2010 van kracht. De Verordening 883/2004 is in de plaats getreden van de Verordening 1408/71. Dit betekent dat de Verordening 1408/71 automatisch is vervangen door de Verordening 883/2004, tenzij de Verordening 883/2004 een andere lidstaat aanwijst als bevoegde lidstaat. Op het moment dat de Verordening 883/2004 een andere lidstaat aanwijst, kan de Verordening 1408/71 van toepassing blijven. Dit wordt het overgangsrecht van de Verordening 883/2004 genoemd.

---

⁵ S. Klosse, *Socialezekerheidsrecht*, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 625.

⁶ Fiscale encyclopedie de Vakstudie Loonbelastingen en Premieheffingen, aantekening 2 lid 1. Begrip verzekerde bij: Wet financiering sociale verzekeringen, artikel 6.

⁷ http://ec.europa.eu/eu_law/introduction/what_regulation_nl.htm.

⁸ S. Klosse, *Socialezekerheidsrecht*, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 626.

⁹ FutD, grensoverschrijdende arbeid, Beloning en Belasting aflevering 2008/05.

Een belangrijk verschil tussen de oude Verordening 1408/71 en de nieuwe Verordening 883/2004 heeft te maken met de personele werkingsfeer. Hier wordt in hoofdstuk 2 verder op ingegaan. De Verordening 883/2004 regelt de toewijzing van de sociale zekerheid in grensoverschrijdende situaties. De bilaterale verdragen die gesloten zijn voor 1 mei 2010 mogen van toepassing blijven op het moment dat dit gunstiger uitwerkt voor de rechthebbende of indien zij voortvloeien uit historische omstandigheden en een in de tijd beperkt effect hebben¹⁰. De lidstaten kunnen onderling nog wel verdragen sluiten, maar deze verdragen moeten in overeenstemming zijn met de bedoeling van de Verordening 883/2004.

1.2 Probleemstelling

In grensoverschrijdende situaties kunnen werknemers en zelfstandigen met meerdere nationale socialezekerheidsstelsels in aanraking komen¹¹. De verschillende stelsels zijn vaak gebrekkig op elkaar afgestemd, waardoor personen op basis van nationale regelgeving onder geen enkel stelsel van sociale zekerheid kunnen vallen of juist onder meerdere stelsels van sociale zekerheid vallen. De problemen hebben voornamelijk betrekking op de vraag waar iemand sociaal verzekerd is. De Verordening 883/2004 wijst in situaties van grensoverschrijdende arbeid de sociale verzekeringsplicht toe aan een lidstaat. De Verordening 883/2004 heeft ervoor gezorgd dat de regels betreffende het vaststellen van de verzekeringsplicht zijn gemoderniseerd¹².

Het is echter de vraag of de Verordening in alle grensoverschrijdende situaties een duidelijke toewijzing regelt. Een goed voorbeeld is de situatie dat een persoon werkzaam is in meerdere landen. Hier zijn nog geen eenduidige regels voor te vinden, waardoor in deze situaties de nationale wetgeving zijn toepassing vindt¹³.

---

¹⁰ Fiscale encyclopedie de vakstudie Nederlands internationaal belastingrecht, Nederlandse tekst met ingang van 1 mei 2010 bij: Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende coördinatie van sociale zekerheidsstelsels, art. 8.

¹¹ S. Klosse, Socialezekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 625.

¹² Vakstudienieuws, Europees Recht, Sociale zekerheid, EG-Verordening, V-N 2010/32.39.

¹³ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger? SDU Maandblad Belasting Beschouwingen, 1-06-2010.

De probleemstelling van deze scriptie luidt daarom als volgt:

“Biedt de EG-Verordening 883/2004 in alle situaties van grensoverschrijdende arbeid een adequate oplossing voor de toewijzing van de verzekeringsplicht aan een lidstaat of kan hier nog sprake zijn van knelpunten, zo ja, op welke wijze kunnen deze knelpunten worden opgelost?”

1.3 Methode van onderzoek en werkwijze

Om de probleemstelling te beantwoorden zal ik gebruik maken van een aantal deelvragen.

- Wie kunnen een beroep doen op de EG-Verordening 883/2004?
- Welke situaties van grensoverschrijdende arbeid kunnen we onderscheiden?
- Bij welke situaties van grensoverschrijdende arbeid kunnen knelpunten aan het licht komen?
- Wat houden deze knelpunten in?
- Zijn oplossingen denkbaar voor deze knelpunten?

Om mijn probleemstelling zo goed mogelijk te kunnen beantwoorden, zal in hoofdstuk 2 de EG-Verordening 883/2004 besproken worden. Hier zal onder andere het ontstaan en de werkingssfeer van de verordeningen worden besproken. De begrippen exclusieve en sterke werking zullen worden behandeld en het overgangsrecht zal behandeld worden. Het overgangsrecht is voor deze scriptie van belang, omdat dit kan zorgen dat eventuele knelpunten niet optreden op het moment dat personen onder het overgangsrecht vallen. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de diverse situaties van grensoverschrijdende arbeid besproken. Een situatie van grensoverschrijdende arbeid kan op verschillende manieren worden opgevat. Zo kan een persoon in een andere lidstaat dan zijn woonstaat werken, of iemand kan in meerdere lidstaten werkzaamheden verrichten. In hoofdstuk 3 komen de aanwijsregels van de Verordening 883/2004 aan bod. In hoofdstuk 4 zal worden gekeken of de verordeningen nog knelpunten bevat. Onder een knelpunt wordt verstaan dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 geen adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht aan één lidstaat. In hoofdstuk 5 volgt een conclusie en worden aanbevelingen gedaan om de knelpunten op te lossen.

1.4 Afbakening

Bij grensoverschrijdende arbeid kunnen ook andere problemen ontstaan. Hierbij valt te denken aan pensioenen, de premieplicht en de uitkering van sociale zekerheid. In deze scriptie zal de verzekeringsplicht centraal staan en zal niet worden ingegaan op de uitkeringskant van de sociale zekerheid.

Hoofdstuk 2   Europese regelgeving inzake sociale zekerheid

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de Europese wet- en regelgeving betreffende sociale zekerheid. Eerst zal besproken worden hoe de Europese wetgeving tot stand is gekomen en welke vormen de Europese wetgeving kan aannemen. Het is van belang deze wetgeving te bespreken om de totstandkoming en werking van de verordeningen goed weer te geven. Vervolgens zal worden ingegaan op de huidige EG-Verordening 883/2004 en de bijbehorende Verordeningen die nadere invulling geven aan begrippen die in de EG-Verordening 883/2004 worden genoemd. In de Verordening 883/2004 zijn verschillende aanwijsregels opgenomen betreffende de toewijzing van sociale zekerheid. De aanwijsregels voorkomen dat iemand in geen enkele lidstaat verzekeringsplichtig is of dat iemand dubbel verzekerd is. Deze aanwijsregels zijn doorslaggevend voor zover zij binnen de werkingssfeer van de Verordening 883/2004 vallen. Het is hierdoor van belang om de werkingssfeer van de Verordening 883/2004 te bespreken. De begrippen exclusieve en sterke werking zullen aan bod komen en de werkingssfeer van de Verordening 883/3004 zal worden besproken. Als laatste zal het overgangsrecht behandeld worden. De Verordening 883/2004 is in de plaats getreden van de Verordening 1408/71. De Verordening 1408/71 kan echter in sommige gevallen nog steeds van toepassing zijn. De situaties waar de Verordening 1408/71 van toepassing blijft, zullen in dit hoofdstuk behandeld worden.

2.1 De reikwijdte van Europese wetgeving

In Europa komt grensoverschrijdend verkeer tussen lidstaten veelvuldig voor. De Europese wetgeving zorgt dan ook dat zo min mogelijk belemmeringen optreden in grensoverschrijdende situaties. Na de Tweede Wereldoorlog zijn verdragen gesloten binnen de Europese Gemeenschap (hierna: EG). De EG krijgt de taak om een gemeenschappelijke markt in te stellen¹⁴. Onder een gemeenschappelijke markt wordt het vrije verkeer van personen, diensten en kapitaal verstaan. Zo wordt voorkomen dat grensoverschrijdende situaties belemmerd worden. Op 1 januari 1958 is het EG-verdrag getekend¹⁵. Dit EG-verdrag staat vandaag de dag bekend als het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: VEU). De laatste wijzigingen en aanpassingen in dit verdrag zijn vastgesteld met het verdrag van Lissabon in 2007. Het VEU is van toepassing op de Europese Unie. In Europa is een

---

¹⁴ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 626.

¹⁵ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 102.

aantal landen niet aangesloten bij de Europese Unie. Om te zorgen dat ook in die landen het vrije verkeer van kapitaal, personen en goederen kan worden bereikt, is een overeenkomst¹⁶ gesloten met landen die behoren tot het grondgebied van de Europese Economische Ruimte (Hierna: EER). Zwitserland is niet toegetreden tot de EU of tot de EER. Met Zwitserland is een aparte overeenkomst gesloten¹⁷. In deze overeenkomst wordt aangegeven welke regelingen van de Europese Unie ook van toepassing worden op Zwitserland. In deze overeenkomst is bijvoorbeeld vastgelegd dat de Europese regelgeving inzake sociale zekerheid ook van toepassing is op Zwitserland¹⁸.

De Europese wetgeving kan verschillende vormen aannemen. De eerste vorm is een verordening. Een verordening bevat bepalingen die van rechtstreekse werking zijn op alle lidstaten van de Europese Unie (hierna: EU). Naast verordeningen kunnen ook richtlijnen voorkomen. Een richtlijn bevat regels die bestemd zijn voor een of meer lidstaten. De lidstaten op wie deze richtlijn van toepassing is, zijn verplicht om de regels van deze richtlijn op te nemen in hun nationale wetgeving voor een bepaalde datum. Een andere vorm van Europese wetgeving is een besluit. Een besluit lijkt op een verordening. Het enige verschil is dat een besluit geen algemene strekking heeft, maar zich specifiek richt op een lidstaat. Daarnaast kan de Europese wetgeving voorkomen in de vorm van een aanbeveling of een advies, maar deze hebben geen verbindende kracht¹⁹.

De belangrijkste doelstelling van het EU-Verdrag is het vrije verkeer te waarborgen. Om deze doelstelling te bereiken, zijn in het Verdrag betreffende werking van de Europese Unie (hierna: VWEU) artikelen opgenomen die regelen dat het vrije verkeer van kapitaal, goederen en personen wordt gewaarborgd. Deze doelstellingen zijn neergelegd in de artikelen 45 tot en met 48 VWEU. In het kader van deze scriptie is voornamelijk artikel 48 VWEU van belang. Hierin wordt geregeld dat de Europese Raad een stelsel moet invoeren dat ervoor zorgt dat werknemers hun opgebouwde socialezekerheidsrechten kunnen behouden in

---

¹⁶ Op 1 januari 1994 is de EER-overeenkomst in werking getreden. Op dit moment behoren de landen IJsland, Noorwegen, Liechtenstein en Zwitserland tot de Europese Economische Ruimte.

¹⁷ J.J.G Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 107.

¹⁸ J.J.G Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 105.

¹⁹ J.J.G Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 104.

grensoverschrijdende situaties²⁰. In grensoverschrijdende situaties van arbeid kan het vrije verkeer van personen, kapitaal en goederen in gevaar komen. Op basis van artikel 48 VWEU zijn verschillende Verordeningen betreffende sociale zekerheid tot stand gekomen. Op 1 januari 1959 zijn de eerste Verordeningen in werking getreden²¹. Dit waren de Verordeningen nr. 3 en nr. 4. Op 1 oktober 1972 zijn deze Verordeningen opgevolgd door de Verordening 1408/71 en de bijbehorende toepassingsverordening 574/72²². De Verordening 1408/71 ontwikkelde zich tot een ingewikkelde regeling en daarom stelde de Europese Commissie voor de Verordening te vereenvoudigen²³. Hieruit zijn de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 voortgevloeid. De toepassingsverordening 987/2009 is een aparte Verordening. In deze Verordening staan bepalingen die invulling geven aan de wijze waarop de Verordening 883/2004 moet worden toegepast²⁴. In de toepassingsverordening zijn bijvoorbeeld administratieve bepalingen opgenomen en wordt een nadere invulling gegeven aan begrippen die worden genoemd in de Verordening 883/2004. De Verordening 883/2004 en de toepassingsverordening 987/2009 zijn op 1 mei 2010 in werking getreden. De beide Verordeningen zijn in de plaats getreden van Verordening 1408/71 en Verordening 574/72. Een aparte commissie is ingesteld om administratieve vraagstukken en vraagstukken die betrekking hebben op de interpretatie van de Verordening 883/2004 op te pakken. Deze Administratieve Commissie kan aanbevelingen doen en besluiten nemen²⁵. De besluiten A2 en A3 zijn van belang voor de premieheffing en bevatten nadere regels voor toepassing van detacheringsbepalingen. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op deze detacheringsbepalingen.

---

²⁰ S. Klosse, *Sociale zekerheidsrecht*, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 628.

²¹ S. Klosse, *Sociale zekerheidsrecht*, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 629.

²² S. Klosse, *Sociale zekerheidsrecht*, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 629.

²³ S. Klosse, *Sociale zekerheidsrecht*, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 629.

²⁴ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 110.

²⁵ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 110.

2.2 Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009

Door globalisering vindt steeds meer grensoverschrijdend verkeer van personen, kapitaal en goederen plaats²⁶. Multinationale ondernemingen zenden bijvoorbeeld werknemers uit naar een andere vestiging in het buitenland. Op het moment dat een werknemer wordt uitgezonden, is sprake van grensoverschrijdende arbeid. De sociale verzekeringspositie van werknemers of zelfstandigen kan in dat geval veranderen. In het geval dat werknemers of zelfstandigen worden uitgezonden of te werk worden gesteld in verschillende landen, komen zij in contact met nationale regelgevingen betreffende sociale zekerheid van verschillende landen. Mede hierdoor is het van belang dat goede afspraken worden gemaakt tussen landen, zodat dubbele verzekeringsplicht kan worden voorkomen. Deze afspraken zijn vastgelegd in Verordeningen. De Verordeningen betreffende sociale zekerheid vloeien voort uit artikel 48 VWEU. De regelgeving is vastgelegd in de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009. Deze Verordeningen zijn op 1 mei 2010 in werking getreden en zij zijn in de plaats getreden van de Verordening 1408/71 en de toepassingsverordening 574/72²⁷.

Indien een werknemer of zelfstandige in verschillende lidstaten werkzaamheden gaat uitvoeren, komen zij in aanraking met verschillende stelsels van sociale zekerheid. Hierdoor kan de werknemer of zelfstandige in twee landen verplicht verzekerd zijn of er ontstaat geen verzekeringsplicht in beide landen. In Nederland is bijvoorbeeld, voor de vaststelling van verzekeringsplicht voor de volksverzekering, de woonplaats van de verzekeringsplichtige van groot belang. Het is daarom essentieel dat de woonplaats van de werknemer of zelfstandige eenduidig wordt vastgesteld²⁸. Op het moment dat de werknemer of zelfstandige in twee landen wordt aangemerkt als inwoner, ontstaat dubbele verzekeringsplicht. Het woonplaatsbegrip dient op dezelfde wijze te worden uitgelegd als het fiscale woonplaatsbegrip²⁹. In Nederland wordt de vaststelling van de woonplaats bepaald aan de hand van de feitelijke omstandigheden³⁰. De omstandigheden zullen bepalen of een

---

²⁶ FutD, Beloning en Belasting aflevering 2008/05, 28-02-2008.

²⁷ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 629.

²⁸ FutD, Beloning en Belasting aflevering 2008/05, 28-02-2008.

²⁹ Praktijkids Sociale Zekerheid, Verzekeringsplicht volksverzekeringen.

³⁰ Dit volgt uit artikel 4 van de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (hierna: AWR).

persoonlijke band van duurzame aard bestaat tussen betrokkene en Nederland³¹. Een persoonlijke band van duurzame aard wordt aanwezig geacht indien de betrokkene het middelpunt van zijn maatschappelijke leven in Nederland heeft. Uit de feitelijke omstandigheden zal blijken of sprake is van een juridische, economische en sociale binding met Nederland. De juridische binding wordt aanwezig geacht op het moment dat de betrokkene beschikt over een verblijfstitel voor bepaalde of voor onbepaalde tijd³². Voor de beoordeling of sprake is van een economische binding, is van belang hoe de betrokkene zich voorziet in zijn onderhoud³³. De sociale binding heeft te maken met het feit of de familie hier woonachtig is, het volgen van een cursus om de Nederlandse taal machtig te worden en het feit dat de kinderen een Nederlandse school bezoeken³⁴. Het is echter mogelijk dat een werknemer of zelfstandige op hetzelfde moment in twee verschillende landen wordt aangemerkt als inwoner. Door de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 wordt voorkomen dat een werknemer of een zelfstandige op hetzelfde moment in twee verschillende landen wordt aangemerkt als inwoner.

De nationale socialezekerheidsstelsels veranderen niet als gevolg van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009. De Verordening zorgt alleen dat de verschillende stelsels gecoördineerd worden. De EG-Verordening 883/2004 heeft een personele werkingssfeer, materiële werkingssfeer, exclusieve werking en sterke werking.

2.2.1 De exclusieve en sterke werking

Op het moment dat personen zich binnen de EU verplaatsen kunnen ze in aanraking komen met verschillende stelsels van sociale zekerheid. Om problemen van dubbele verzekering te voorkomen, zijn regels opgenomen die aangeven welke wetgeving van toepassing zal zijn. De Verordening 883/2004 is aan te merken als een dergelijke regel. De Verordening 883/2004 beïnvloedt het nationale recht, doordat deze een exclusieve en sterke werking heeft.

---

³¹ HR 21 januari 2011, nr. 10/00563, BNB 2011/98.

³² SVB Beleidsregels, AOW, ANW, AKW, Remigratiewet, MKOB, TOB, TAS en TNS, kring der verzekerden, Ingezetene/wonen, Juridische binding (SB1023).

³³ SVB Beleidsregels, AOW, ANW, AKW, Remigratiewet, MKOB, TOB, TAS en TNS, kring der verzekerden, Ingezetene/wonen, Juridische binding (SB1024).

³⁴ SVB Beleidsregels, AOW, ANW, AKW, Remigratiewet, MKOB, TOB, TAS en TNS, kring der verzekerden, Ingezetene/wonen, Juridische binding (SB1025).

Exclusieve werking

De exclusieve werking van de EG-Verordening houdt in dat slechts een wetgeving van een van de lidstaten van toepassing is met uitsluiting van iedere andere wetgeving. Dit betekent dat de aanwijsregels vaststellen welk nationaal stelsel van toepassing is met uitsluiting van ieder ander stelsel. Indien de wetgeving van een lidstaat bepaalt dat deze van toepassing is op grond van nationale regelgeving en dit is anders dan de aanwijsregel van de Verordening, dan is de nationale wetgeving niet van toepassing. De aanwijsregels van de Verordening hebben exclusieve werking en dat wil zeggen dat zij beslissend zijn³⁵. De aanwijsregels brengen geen verzekeringsplicht of aanwijsregels met zich mee, maar zij wijzen slechts de wetgeving aan die van toepassing is.

Sterke werking

De sterke werking van de EG-Verordening houdt in dat de regels van de Verordening altijd voorrang hebben op de nationaal geldende regelgeving. In Nederland geldt de eis dat je moet worden aangemerkt als ingezetene om verplicht verzekerd te zijn voor de sociale zekerheid. Op het moment dat een persoon aan te merken is als ingezetene, is diegene verplicht verzekerd voor de sociale zekerheid. Indien de Verordening Nederland als land aanwijst waar iemand verplicht verzekerd is, vervalt de Nederlandse nationale eis dat de persoon als ingezetene van Nederland moet worden aangemerkt. In zo'n geval geldt een sterke werking en heeft de EG-Verordening voorrang op de nationale regelgeving³⁶.

2.2.2 De personele en de materiële werkingsfeer

De personele werkingsfeer en de materiële werkingsfeer van de Verordening 883/2004 geven aan op wie de regels van de Verordening van toepassing zijn en op welke wetgeving de Verordening van toepassing is.

Personele werkingsfeer

In artikel 2 van de Verordening 883/2004 wordt de personele werkingsfeer van de Verordeningen behandeld. Uit dit artikel volgt dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 van toepassing zijn op alle onderdanen van de EU op wie de wetgeving van toepassing is of is geweest. Op het punt van de personele werkingsfeer is een belangrijk verschil opgetreden ten opzichte van de Verordening

---

³⁵ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 642.

³⁶ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 642.

1408/71. De personele werkingssfeer bepaalt op welke personen de Verordening van toepassing is. De Verordening 1408/71 was slechts van toepassing op de beroepsbevolking³⁷. Onder beroepsbevolking valt het aantal mensen tussen de 15 en de 65 jaar dat minimaal 12 uur per week wil, kan en mag werken. De Verordening 883/2004 is van toepassing op een werknemer of zelfstandige met een nationaliteit van een van de landen die onder de reikwijdte van de Verordening vallen en op wie de sociale zekerheidsregelgeving van een of meerdere lidstaten van toepassing is³⁸. In de Verordening 883/2004 of de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 is niet expliciet opgenomen welke landen onder de reikwijdte van de Verordeningen vallen. De reikwijdte van de Verordeningen wordt gevormd door het Europese grondgebied van de lidstaten³⁹. Andere niet-Europese grondgebieden vallen ook onder de reikwijdte van de Verordening 883/2004. De overeenkomst⁴⁰ betreffende de Europese Economische Ruimte is met ingang van 1 juni 2012 gewijzigd. Vanaf 1 juni 2012 vallen de landen van de EER ook onder de reikwijdte van de Verordeningen⁴¹. Zwitserland is niet toegetreten tot de EU of de EER. Met Zwitserland is op 1 april 2012 een aparte overeenkomst gesloten, waardoor Zwitserland ook onder de reikwijdte van de Verordeningen valt⁴². Voor werknemers die niet de nationaliteit hebben van een van de landen die onder de reikwijdte van de Verordeningen vallen, geldt de voorwaarde dat zij legaal in een lidstaat van de EU dienen te verblijven en dat zij zich moeten bevinden in een grensoverschrijdende werksituatie⁴³. Deze personen kunnen sinds 1 januari 2011 ook een beroep doen op de Verordening 883/2004. Dit is mogelijk gemaakt door de Verordening 1231/2010. Tot 1 januari 2011 vielen personen met een niet-EU nationaliteit onder de oude Verordening 1408/71. Voor deze personen geldt het overgangsrecht van artikel 87 van de Verordening 883/2004. Denemarken en het Verenigd Koninkrijk hebben de bepaling voor derdelanders niet opgenomen, waardoor derdelanders niet onder de Verordening 883/2004 vallen in die lidstaten⁴⁴. Een beroep op de Verordening 883/2004 kan ook worden gedaan op

---

³⁷ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger?, SDU Maandblad Belasting Beschouwingen, 1-06-2010.

³⁸ Artikel 2, lid 1, Verordening 883/2004.

³⁹ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 630.

⁴⁰ De overeenkomst is gesloten op 1 januari 1994.

⁴¹ J.J.G. Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 123.

⁴² J.J.G. Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 123

⁴³ J.J. Hendriks en L.K. Bui, De nieuwe EG-Verordening ook voor derdelanders, loonzaken 2011, nummer 2.

⁴⁴ J.J. Hendriks en L.K. Bui, De nieuwe EG-Verordening ook voor derdelanders, loonzaken 2011, nummer 2

het moment dat personen wel de nationaliteit hebben van een van de lidstaten die onder de reikwijdte van de Verordening 883/2004 valt, maar zich nooit binnen de EU hebben verplaatst. Op het moment dat deze personen vanuit een derdeland verhuizen naar een lidstaat, kunnen zij een beroep doen op de Verordening 883/2004. De Verordening is van toepassing op zowel actieven als niet-actieven. Voor niet-actieven gelden echter wel andere aanwijfsregels dan voor actieven. Voor niet-actieven geldt dat zij onderworpen zijn aan de sociale zekerheidsregelgeving van het land waar zij woonachtig zijn. De groep actieven valt onder de hoofdregel van de Verordening. Dit zal later in dit hoofdstuk uitgebreid aan bod komen.

Materiële werkingssfeer

In artikel 3 van de Verordening 883/2004 wordt omschreven wat onder de materiële werkingssfeer van de Verordeningen valt. De Verordening 883/2004 is van toepassing op alle wetgeving die betrekking heeft op de verschillende takken van sociale zekerheid⁴⁵. Het gaat hierbij om een limitatieve opsomming van sociale zekerheidsrisico's⁴⁶. Door deze limitatieve opsomming kan het voorkomen dat bepaalde uitkeringen niet onder de materiële werkingssfeer van de EG-Verordening vallen. Een belangrijke voorwaarde voor het begrip sociale zekerheid is dat het gaat om een wettelijke regeling. Het is niet van belang op welke manier de regeling wordt bekostigd⁴⁷. Binnen de materiële werkingssfeer van de Verordening vallen ook de bijzondere, uit de algemene middelen gefinancierde prestaties die zijn verankerd in wetgeving, die zowel kenmerken heeft van een socialezekerheidsuitkering als van sociale bijstand⁴⁸. Hier is wel een aantal extra voorwaarden verbonden. Bij deze bijzondere prestaties moet sprake zijn van prestaties die zijn bedoeld om personen tot aan het sociale minimum te voorzien of prestaties die zijn bedoeld om personen met een handicap bijzondere bescherming te bieden. Het gaat hierbij om prestaties die op het grensvlak liggen van de sociale zekerheid en de bijstand. Verder is vereist dat deze bijzondere prestatie een aanvulling is op een prestatie als bedoeld in art. 3, lid 1, van de Verordening 883/2004.

In art. 3, lid 5, van de Verordening 883/2004 worden nog prestaties vermeld die niet binnen de materiële werkingssfeer vallen. Deze prestaties hebben betrekking op bijstandsregelingen.

---

⁴⁵ Artikel 3, lid 1, Verordening 883/2004.

⁴⁶ Artikel 3, lid 1, Verordening 883/2004.

⁴⁷ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 633.

⁴⁸ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 633.

Het is dus van belang om een onderscheid te maken tussen socialezekerheidsprestaties en bijstandsregelingen. In de Verordeningen zijn geen criteria terug te vinden die worden gehanteerd bij de vaststelling of sprake is van een sociale zekerheidsprestatie of een bijstandsregeling. Van een sociale zekerheidsprestatie wordt gesproken op het moment dat de prestatie verband houdt met de genoemde risico's in art. 3, lid 1, van de Verordening. 883/2004⁴⁹. Op het moment dat de prestatie geen verband houdt met de genoemde risico's in art. 3, lid 1, van de Verordening. 883/2004 wordt gesproken van een bijstandsregeling. Dit valt niet onder de materiële werkingssfeer van de Verordening 883/2004. Voor die prestaties kan geen beroep worden gedaan op de Verordening 883/2004.

2.3 Het overgangsrecht

De Verordening 883/2004 is sinds 1 mei 2010 in werking getreden en deze Verordening is in de plaats getreden van de Verordening 1408/71. De aanwijsregels van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen zijn op sommige punten gewijzigd ten opzichte van de aanwijsregels van de Verordening 1408/71. Hierdoor is het mogelijk dat de nieuwe Verordening 883/2004 een andere lidstaat aanwijst waar een persoon sociaal verzekerd is⁵⁰. Op het moment dat de nieuwe Verordening 883/2004 eenzelfde lidstaat aanwijst als de Verordening 1408/71, geldt dat de nieuwe Verordening 883/2004 automatisch toepassing vindt. De nieuwe Verordening 883/2004 treedt in de plaats van de Verordening 1408/71. Indien de nieuwe Verordening 883/2004 een andere lidstaat aanwijst dan de Verordening 1408/71 kunnen personen hier een nadeel aan ondervinden⁵¹. De overgangsbepaling zorgt dat mensen die nadeel ondervinden aan de nieuwe Verordening 883/2004 onderworpen kunnen blijven aan de aanwijsregels van de Verordening 1408/71. Dit overgangsrecht ziet alleen op Titel II van de Verordening 1408/71. Titel II van de Verordening 1408/71 heeft betrekking op de vaststelling van de toe te passen wetgeving.

Het overgangsrecht is van toepassing op personen die een nadeel ondervinden aan de invoering van de nieuwe Verordening. Personen die volgens de Sociale Verzekeringsbank onder het overgangsrecht vallen, zijn de volgende personen⁵²:

---

⁴⁹ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer: Deventer 2012, p. 635.

⁵⁰ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 210.

⁵¹ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 210.

⁵² Beleidsregels Internationaal, SVB 2012, SB2267.

- Personen die niet onder de personele werkingssfeer van de Verordening 1408/71 vielen, maar wel onder de personele werkingssfeer van de Verordening 883/2004 en als gevolg hiervan worden zij onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel van een andere lidstaat;
- Personen die onder artikel 13, lid 2, onderdeel f van de Verordening 1408/71 vielen en als gevolg van de Verordening 883/2004 aan een andere lidstaat zijn onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel dan de woonplaats;
- Personen die onder de Verordening 1408/71 in twee lidstaten onderworpen waren aan het sociale zekerheidsstelsel;
- Personen die werkzaamheden verrichten in het internationale vervoer en wie volgens artikel 14, lid 2, onderdeel a van de Verordening 1408/71 verzekerd waren in de zetelstaat van de werkgever, maar wie onder de Verordening 883/2004 verzekerd zijn in de woonstaat;
- Personen die werkzaam zijn in twee of meer verschillende lidstaten en van wie de verzekeringsplicht volgens artikel 14, lid 2, onderdeel b, sub i van de Verordening 1408/71 werd toegewezen aan de woonstaat, maar nu door toepassing van de Verordening 883/2004 onderworpen zijn aan het sociale zekerheidsstelsel in de werkstaat, omdat zij geen substantieel deel van de werkzaamheden verrichten in de woonstaat;
- Personen die onder artikel 14, lid 3, van de Verordening 1408/71 vielen, maar die door toepassing van Verordening 883/2004 onderworpen zouden worden aan de wetgeving van de woonstaat, omdat daar een substantieel deel van de werkzaamheden wordt verricht;
- Personen die in meerdere lidstaten werkzaam zijn voor een buiten de EU gevestigde werkgever en die verzekerd waren in een andere lidstaat dan de woonstaat;
- Personen die voor 1 mei 2010 onder de Verordening 1408/71 vielen als werknemer, maar die na 1 mei 2010 onder de Verordening 883/2004 vallen als zelfstandige.

Bovenstaande lijst van personen vallen onder het overgangsrecht. In elke situatie, zoals hierboven beschreven, verandert de toepasselijke wetgeving als gevolg van de invoering van de nieuwe Verordening 883/2004. Zoals vermeld is het overgangsrecht van toepassing op het moment dat de Verordening 883/2004 een andere lidstaat aanwijst waar een persoon onderworpen is aan het sociale zekerheidsstelsel dan de aanwijsregels van de Verordening 1408/71. Een persoon blijft dan onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel in de lidstaat

die is aangewezen door de Verordening 1408/71. Dit geldt zolang de woon- en werksituatie van de persoon onveranderd is gebleven, maar voor een maximale periode van 10 jaar⁵³. Een wijziging in de woon- en werksituatie is bijvoorbeeld het sluiten van een nieuw arbeidscontract bij een andere werkgever⁵⁴.

Op het moment dat de nieuwe Verordening 883/2004 in de ogen van de betrokkene gunstiger uitwerkt dan de Verordening 1408/71, kan betrokkene een verzoek indienen om onderworpen te worden aan de wetgeving van de lidstaat die op grond van de Verordening 883/2004 wordt toegewezen⁵⁵. Uit artikel 87, lid 8, van de Verordening 883/2004 volgt de ingangsdatum van de nieuwe Verordening 883/2004 op het moment dat een verzoek wordt gedaan. Op het moment dat het verzoek is ingediend voor 1 augustus 2010, is de Verordening 883/2004 in werking getreden vanaf 1 mei 2010. Indien het verzoek na 1 augustus 2010 is ingediend, treedt de nieuwe Verordening 883/2004 in werking vanaf de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin het verzoek is ingediend⁵⁶. Het verzoek om onder de nieuwe Verordening 883/2004 te vallen, moet worden gedaan bij de bevoegde autoriteit van de woonstaat. In Nederland is deze bevoegde autoriteit de Sociale Verzekeringsbank.

2.4 Samenvatting

In dit hoofdstuk is ingegaan op de totstandkoming van de Europese wet- en regelgeving. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg de Europese Gemeenschap de belangrijke taak om een gemeenschappelijke markt in te stellen. Op 1 januari 1958 werd een verdrag vastgesteld. Dit verdrag staat vandaag de dag bekend als Verdrag betreffende Europese Unie. De belangrijkste doelstelling van het EU-verdrag is het waarborgen van het vrije verkeer. Om deze doelstelling te bereiken, zijn in het Verdrag betreffende werking Europese Unie (Hierna: VWEU) artikelen opgenomen die het vrije verkeer van kapitaal, goederen en personen waarborgen. Voor deze scriptie is vooral artikel 48 VWEU van belang. Uit artikel 48 VWEU volgt dat de Europese Raad een stelsel moet invoeren dat zorgt dat werknemers of zelfstandigen hun opgebouwde socialezekerheidsrechten kunnen behouden in grensoverschrijdende situaties. De Verordeningen betreffende sociale zekerheid vinden hun oorsprong in artikel 48 VWEU. Sinds 1 mei 2010 zijn de Verordening 883/2004 en de

---

⁵³ Art. 87, lid 8, Vo. 883/2004.

⁵⁴ The Practical Guide, The legislation that applies to workers in the European Union (EU), the European Economic Area and in Switzerland, part 1, §15, november 2012.

⁵⁵ Art. 87, lid 8, Vo. 883/2004.

⁵⁶ Art. 87, lid 8, Vo. 883/2004.

bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 van kracht. In de toepassingsverordening 987/2009 zijn bepalingen opgenomen die invulling geven aan de wijze waarop de Verordening 883/2004 moet worden toegepast. De Verordeningen regelen de socialezekerheidspositie van werknemers en zelfstandigen in het geval dat sprake is van grensoverschrijdende arbeid. De Verordeningen hebben een exclusieve en een sterke werking. Dit wil zeggen dat de Verordeningen de wetgeving van één lidstaat aanwijzen, met uitsluiting van iedere andere wetgeving. Een belangrijk complement van de exclusieve werking is de sterke werking. De sterke werking van de Verordeningen zorgt dat de aanwijsregels van de Verordeningen voorrang hebben op de nationale regelgeving. Met de personele werkingssfeer wordt aangegeven wie een beroep op de Verordeningen kunnen doen. Alle onderdanen van lidstaten, die onder de reikwijdte van de Verordeningen vallen, kunnen een beroep op de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 doen. De materiële werkingssfeer houdt in dat de Verordeningen van toepassing zijn op alle wetgeving die betrekking heeft op de verschillende takken van sociale zekerheid.

De nieuwe Verordening 883/2004 is in de plaats getreden van de Verordening 1408/71. Dit wil zeggen dat de nieuwe Verordening 883/2004 automatisch van toepassing is op het moment dat beide Verordeningen eenzelfde lidstaat aanwijzen waar een persoon sociaal verzekerd is. Op een aantal punten is de Verordening 883/2004 gewijzigd ten opzichte van de Verordening 1408/71. Hierdoor is het mogelijk dat de Verordening 883/2004 een andere lidstaat toewijst waar een persoon sociaal verzekerd is. Personen kunnen hier een nadeel aan ondervinden. De overgangsbepaling zorgt dat mensen die nadeel ondervinden aan de nieuwe Verordening 883/2004 onderworpen kunnen blijven aan de aanwijsregels van de Verordening 1408/71. Dit overgangsrecht geldt tot 1 mei 2020. Personen kunnen maximaal 10 jaar onderworpen blijven aan de aanwijsregels van de Verordening 1408/71, mits de woon- en werksituatie niet verandert. Op het moment dat een wijziging optreedt in de woon- en werksituatie, treedt de Verordening 883/2004 in werking. De nieuwe aanwijsregels kunnen voor betrokken personen ook gunstiger uitwerken. Deze personen kunnen een verzoek indienen bij de bevoegde autoriteit in de woonstaat om onder de aanwijsregels van de Verordening 883/2004 te vallen.

Hoofdstuk 3 Grensoverschrijdende arbeid

De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 kennen diverse aanwijsregels die betrekking hebben op situaties van grensoverschrijdende arbeid. De hoofd aanwijsregels worden genoemd in artikel 11 van de Verordening 883/2004. Naast de verschillende aanwijsregels die worden genoemd in artikel 11 van de Verordening 883/2004, bevat de Verordening 883/2004 een aantal op de hoofd aanwijsregels afwijkende aanwijsregels. Deze afwijkende aanwijsregels bevatten specifieke aanwijsregels voor speciale situaties van grensoverschrijdende arbeid. In dit hoofdstuk zullen eerst de hoofd aanwijsregels van artikel 11 van de Verordening 883/2004 worden behandeld. Vervolgens zullen de begrippen detachering en werken in verschillende lidstaten worden behandeld. Onder voorwaarden kunnen personen die uitgezonden worden toch verzekerd blijven in de uitzendende lidstaat. Op het moment dat een persoon in meerdere lidstaten werkzaamheden verricht, wordt één lidstaat aangewezen waar de persoon verplicht verzekerd is. In dit hoofdstuk zullen de verschillende aanwijsregels van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 worden besproken.

3.1 Hoofddregels van de EG-verordening 883/2004

In hoofdstuk 2 is naar voren gekomen dat de Verordening 883/2004 slechts van toepassing is op het moment dat we te maken hebben met een grensoverschrijdende situatie. Een situatie van grensoverschrijdende arbeid kan op verschillende manieren worden opgevat. Zo kan een persoon werken in een andere staat dan zijn woonstaat, of kan iemand in meerdere lidstaten werkzaamheden verrichten. De hoofd aanwijsregels van de EG-Verordening 883/2004 worden genoemd in artikel 11 van de Verordening 883/2004. Deze hoofd aanwijsregels van artikel 11 van de Verordening 883/2004 hebben betrekking op de situatie dat iemand in een andere lidstaat werkt dan de lidstaat waar iemand werkt. De hoofd aanwijsregels worden in dit hoofdstuk allemaal behandeld. Op het moment dat we te maken hebben met een persoon die in een andere lidstaat werkt dan waar hij woont, krijgen we te maken met verschillende stelsels van sociale zekerheid. De exclusieve werking van de Verordening zorgt dan dat de verzekeringsplicht slechts wordt toegewezen aan één lidstaat⁵⁷. In artikel 11 van de Verordening 883/2004 is een fictiebepaling te vinden⁵⁸. Deze fictiebepaling heeft betrekking op personen die een uitkering ontvangen die voortvloeit uit werkzaamheden die al dan niet in

---

⁵⁷ Artikel 11, lid 1 Vo. 883/2004.

⁵⁸ Deze uitzonderingen zijn te vinden in artikel 11, lid 3 t/m lid 5, Vo. 883/2004.

loondienst zijn verricht. Een voorbeeld hiervan is een werkloosheidsuitkering. Deze personen worden beschouwd alsof zij nog steeds dezelfde werkzaamheden verrichten als waarvoor zij de uitkering ontvangen⁵⁹. In dit geval blijven de personen die een kortdurende uitkering ontvangen, onderworpen aan dezelfde aanwijsregels die golden voordat de persoon de kortdurende uitkering ontving. Hieruit volgt dat personen die een kortdurende uitkering ontvangen, onderworpen zijn aan de wetgeving van het land waar de werkzaamheden worden verricht. Dit is echter niet van toepassing op personen die een uitkering ontvangen waardoor zij zijn aan te merken als inactieven. Voor inactieven gelden andere aanwijsregels. De aanwijsregels voor inactieven zullen verderop in dit hoofdstuk worden besproken.

3.1.1 Hoofddregel voor werknemers en zelfstandigen

De eerste algemene regel van de Verordening 883/2004 bepaalt dat de werknemer of zelfstandige sociaal verzekerd is in de lidstaat waar zij de werkzaamheden verrichten⁶⁰. Dit wordt ook wel het werklandbeginsel genoemd. Het is van belang om te kijken of de werknemer of zelfstandige onder de reikwijdte van de Verordening valt. Op het moment dat de werknemer of zelfstandige hieronder valt, is de woonplaats van de werknemer of de zelfstandige en de vestigingsplaats van de werkgever niet van belang voor de beantwoording van de vraag waar de verzekeringsplicht ontstaat⁶¹. De aanwijsregel wijst de verzekeringsplicht toe aan het land waar de werkzaamheden worden verricht. De aanwijsregel is uitsluitend van toepassing op de werknemer of de zelfstandige zelf en niet op zijn gezinsleden. Uit het arrest Kits van Heijningen⁶² volgt dat de wetgeving van de werkstaat zowel van toepassing is op de dagen dat de werknemer werkzaamheden uitoefent, als de dagen waarop de werknemer niet werkt.

3.1.2 Hoofddregel voor ambtenaren

Artikel 11 bevat een bepaling met aanwijsregels voor ambtenaren⁶³. Indien een ambtenaar grensoverschrijdende arbeid verricht, wijst deze bepaling de verzekeringsplicht toe aan een lidstaat. De hoofddregel voor ambtenaren luidt dat zij zijn onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel van de lidstaat waarvoor zij werkzaamheden verrichten. Indien een persoon

---

⁵⁹ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 152.

⁶⁰ Artikel 1, onderdeel a en onderdeel b, Vo. 883/2004.

⁶¹ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 153.

⁶² HvJ EU 3 mei 1990, zaak C-2/89 (*Kits van Heijningen*), RSV 1990/309.

⁶³ Artikel 11, lid 2, onderdeel b, Vo. 883/2004.

als ambtenaar in België is aan te merken, maar werkzaamheden in Nederland verricht, is hij in België onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel.

3.1.3 Hoofdregeel voor militaire dienstplichtigen

De aanwijsregel voor personen die worden opgeroepen voor militaire dienst of vervangende burgerdienst in een lidstaat luidt dat zij zijn onderworpen aan de wetgeving van de lidstaat waarvoor zij worden opgeroepen. Op het moment dat iemand in Nederland woonachtig is en wordt opgeroepen voor een militaire dienst of vervangende burgerdienst in een land van de EU/EER of Zwitserland, is die persoon gedurende de periode van de militaire dienst of vervangende burgerdienst niet verzekerd in Nederland⁶⁴.

3.1.4 Hoofdregeel voor inactieven

Inactieven zijn personen die recht hebben op een uitkering⁶⁵. Voor deze personen geldt dat zij sociaal verzekerd zijn in het land waar zij woonachtig zijn. Het is hierbij niet van belang dat iemand prestaties geniet uit een of meerdere lidstaten. Onder de oude Verordening 1408/71 was het mogelijk om onderworpen te zijn aan de wetgeving van de lidstaat waaruit de uitkering wordt ontvangen. Op grond van de oude Verordening was het mogelijk dat een inactieve verzekerd kon blijven in de voormalige werkstaat⁶⁶. Dit is met de invoering van de Verordening 883/2004 niet meer mogelijk. Het overgangsartikel zorgt dat de regel van de oude Verordening nog steeds van toepassing kan zijn⁶⁷.

Voor grensarbeiders geldt een andere aanwijsregel. De definitie van een grensarbeider luidt als volgt: *“Voor toepassing van deze Verordening wordt onder ‘grensarbeider’ verstaan eenieder die werkzaamheden al dan niet in loondienst verricht in een lidstaat maar die woont in een andere lidstaat, waarnaar hij in beginsel dagelijks of ten minste eenmaal per week terugkeert⁶⁸.”* Bij grensarbeiders kan een verschuiving plaatsvinden van de verzekeringsplicht. De hoofdregeel voor grensarbeiders bepaalt dat de grensarbeider die een werkloosheidsuitkering uit zijn woonstaat ontvangt, onderworpen is aan wetgeving van de woonstaat. Dit terwijl de grensarbeider, voordat hij een werkloosheidsuitkering ontving,

---

⁶⁴ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 153.

⁶⁵ Het woord inactieven krijgt in het woordenboek de omschrijving: uitkeringsgerechtigden.

⁶⁶ Art. 13, lid 2, onderdeel f, Vo. 1408/71.

⁶⁷ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 157.

⁶⁸ Art. 1, onderdeel f, Vo. 883/2004.

verzekerd was in de werkstaat. Als gevolg van deze aanwijsregel, kan een verschuiving optreden van de verzekeringsplicht van de werkstaat naar de woonstaat⁶⁹. Niet-grensarbeiders met een werkloosheidsuitkering worden op grond van de fictiebepaling van artikel 11, lid 1 van de Verordening 883/2004, beschouwd alsof zij nog steeds werkzaamheden verrichten. Bij niet-grensarbeiders treedt dus geen verschuiving van de verzekeringsplicht op, terwijl dit bij een grensarbeider wel het geval is.

3.1.5 Hoofdregel voor zeevarenden

Voor zeevarenden die werkzaamheden verrichten op een zeeschip in de ambulante zeevaart, luidt de hoofdregel dat de zeevarenden verzekerd zijn volgens de wetgeving van het land die aan te merken is als de vlagstaat van het zeeschip. Voor zeevarenden geldt het zogenaamde vlaglandbeginsel. Onder ambulante zeevaart wordt zowel de koopvaardij als de zeevisserij verstaan⁷⁰. Op het moment dat personen werkzaamheden verrichten aan boord van een schip die onder de vlag van een lidstaat vaart, wordt dit gezien als werkzaamheden die worden verricht in die lidstaat. Door deze fictie is het niet van belang waar in de wereld het zeeschip vaart. De Verordening 883/2004 is door deze fictie van toepassing op personen die werkzaamheden verrichten aan boord van een zeeschip, die vaart onder de vlag van een lidstaat. Het komt voor dat de vlagstaat van het schip geen lidstaat is, waardoor de Verordening geen werking heeft. Uit het arrest *Aldewereld*⁷¹ blijkt dat de Verordening ook van toepassing kan zijn indien de werkgever in een lidstaat is gevestigd, maar werkzaamheden buiten het grondgebied van de EU worden verricht. In een dergelijk geval is de wetgeving van de lidstaat waar de onderneming is gevestigd van toepassing. De Nederlandse autoriteiten hebben dit uitgangspunt verruimd. Op het moment dat het zeeschip niet onder de vlag van een lidstaat van de EU/EER-land/Zwitserland vaart, kan toch de Verordening van toepassing zijn. In Nederland ontstaat verzekeringsplicht indien de werkgever is gevestigd in Nederland en de zeevarende aan te merken is als inwoner van een lidstaat van de EU/EER-land/Zwitserland⁷²

---

⁶⁹ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal, EEG Verordening 883/2004, art. 11 algemene regels, NDFR.

⁷⁰ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 160.

⁷¹ HR 5 oktober 1994, nr. 28 205, BNB 1995/45.

⁷² J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 161.

In de Verordening 883/2004 bestaat een uitzondering met betrekking tot het vlagstaatbeginsel. Indien de zeevarende zijn woonplaats in hetzelfde land heeft als waar de onderneming of de persoon die het loon uitbetaalt, is hij verzekerd in zijn woonstaat. Het vlagstaatbeginsel vindt hier geen doorgang en het is derhalve niet van belang onder welke vlag het zeeschip vaart⁷³.

Recentelijk heeft de Hoge Raad (hierna: HR) prejudiciële vragen, met betrekking tot de sociale verzekeringsplicht van zeevarenden, gesteld aan het HvJ EU⁷⁴. In deze casus gaat het om een zeevarende die in Nederland woont en de Nederlandse nationaliteit bezit. De zeevarende werkt aan boord van een pijpenlegger dat onder de Panamese vlag vaart. De Nederlander is in dienst bij een werkgever die in Zwitserland is gevestigd. De werkzaamheden worden eerst verricht buiten het grondgebied van de EU, maar later worden de werkzaamheden verricht boven het Nederlandse deel van het Continentaal Plat. De eerste vraag heeft betrekking op de vraag of de zeevarende onder de personele werkingssfeer van de Verordening 1408/71 valt. Dan zijn de aanwijsregels van de Verordening 1408/71 op hem van toepassing. Indien de zeevarende onder de personele werkingssfeer van de Verordening 1408/71 valt, is de volgende vraag of dit alleen van toepassing is op de periode dat hij werkt boven het Continentaal Plat van een land van de EU of ook in de periode dat hij werkt buiten het EU-grondgebied. Deze vragen hebben betrekking op de personele en territoriale werkingssfeer van de Verordening 1408/71. Indien wordt gekeken naar het arrest *Aldewereld*⁷⁵ is het feit dat de werkzaamheden buiten het grondgebied van de EU, EER of Zwitserland worden verricht geen reden om niet onder de Verordening 1408/71 te vallen. Het is wel van belang dat de arbeidsverhouding voldoende nauwe band heeft met het grondgebied van de EU, EER of Zwitserland. De HR twijfelt aan de vraag welke feiten relevant zijn om te kijken of de arbeidsverhouding voldoende nauwe band heeft met het grondgebied van de EU, EER of Zwitserland. De tweede vraag die de HR heeft gesteld is de vraag welke wetgeving door de Verordening 1408/71 wordt aangewezen. De HR houdt iedere verdere beslissing aan en schorst het geding tot het HvJ EU uitspraak heeft gedaan⁷⁶. Tot op heden heeft het HvJ EU nog geen uitspraak gedaan over bovenstaande prejudiciële vragen.

---

⁷³ T.A.P.J. Roelofsma, *Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal, EEG Verordening 883/2004*, art. 11 algemene regels, NDFR.

⁷⁴ HR 12 april 2013, nr. 10/02941, BNB 2012/144.

⁷⁵ HR 5 oktober 1994, nr. 28 205 (*arrest Aldewereld*), BNB 1995/45.

⁷⁶ HR 12 april 2013, nr. 10/02941, V-N 2013/19.21.

3.1.6 Hoofdregeel voor cockpit- of cabine personeel

Per 28 juni 2012 is een aanwijsregel in artikel 11, lid 5 van de Verordening 883/2004 opgenomen voor cockpit- en cabinepersoneel in de luchtvaart⁷⁷. Personen die werkzaamheden verrichten als lid van het cockpit- of cabinepersoneel met betrekking tot luchtpassagiers of luchtvrachtvervoer, zijn onderworpen aan de wetgeving waar het lid zijn thuisbasis heeft. Onder het begrip ‘thuisbasis’ moet worden verstaan: *“de locatie die door de exploitant aan het bemanningslid is aangewezen en waar het bemanningslid in de regel een dienstperiode of een reeks dienstperioden aanvangt en beëindigt, en waar, onder normale omstandigheden, de exploitant niet verantwoordelijk is voor de accommodatie van het bemanningslid in kwestie.”*⁷⁸ De Verordening is van toepassing op alle lidstaten van de EU/EER-landen en Zwitserland. In het geval dat een nieuwe bepaling wordt opgenomen in de Verordening, werken deze niet direct door naar de overeenkomsten met de EER-landen en Zwitserland. Om de wijzigingen in de Verordening door te voeren in deze overeenkomsten, zullen de overeenkomsten moeten worden gewijzigd. Op dit moment is de aanwijsregel voor cockpit- of cabine personeel ook van toepassing op de EER-landen. Dit komt door het besluit 14/2013⁷⁹. In Zwitserland is deze bepaling (op het moment dat deze scriptie is ingeleverd) nog niet van toepassing. De aanwijsregel voor cockpit- en cabine personeel kan pas van toepassing zijn op het moment dat hierover een besluit is genomen en gepubliceerd⁸⁰.

3.2 Begrip ‘detachering’

In artikel 12 van de Verordening 833/2004 wordt de eerste uitzondering op de hoofd aanwijsregels van artikel 11 van de Verordening 883/2004 genoemd. Deze uitzondering heeft betrekking op de detachering van werknemers of zelfstandigen. Bij detachering wordt een werknemer of zelfstandige tijdelijk naar het buitenland uitgezonden. De Administratieve Commissie heeft in de besluiten A2 en A3 nadere regels gesteld waaraan moet worden voldaan wil gebruik worden gemaakt van de detacheringsregeling⁸¹. Om te beoordelen of sprake is van detachering of werkzaam zijn in verschillende landen, moet worden gekeken naar de termijn en de aard van de werkzaamheden. Een arbeidsovereenkomst kan hierbij een

---

⁷⁷ Lid 5 van artikel 11 van de Verordening 883/2004 is toegevoegd door de Verordening 465/2012.

⁷⁸ Het begrip ‘thuisbasis’ wordt omschreven in de bijlage III bij Verordening (EEG) nr. 3922/91.

⁷⁹ De bepaling is van toepassing in de EER-landen vanaf 2 februari 2013 ingevolge Besluit 14/2013. Verordening 465/2012, pb EU 2012, L.149.

⁸⁰ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 164.

⁸¹ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 643.

grote rol spelen, omdat daar wordt aangegeven in welke staat de arbeidsplaats van de werknemer zich bevindt⁸². Zoals in hoofdstuk 2 is behandeld, geeft de toepassingsverordening 987/2009 nadere regels voor de invulling van begrippen uit de Verordening 883/2004. In de toepassingsverordening 987/2009 wordt aangegeven dat voor de bepaling of sprake is van detachering moet worden gekeken naar de duur van de werkzaamheden⁸³. Een onderscheid wordt gemaakt tussen werkzaamheden met een tijdelijke aard en werkzaamheden van permanente aard.

3.2.1 Detachering van werknemers

Bij detachering wordt een werknemer tijdelijk naar het buitenland uitgezonden door zijn werkgever. Indien we kijken naar de hoofd aanwijsregels van de Verordening 883/2004, is de werknemer verzekerd in de werkstaat. Bij detachering wordt de werknemer uitgezonden naar een andere (lid)staat. De werknemer gaat zijn werkzaamheden verrichten in een andere staat. Indien het werklandbeginsel toegepast wordt, ontstaat de verzekeringsplicht van de werknemer in de lidstaat waarnaar hij wordt uitgezonden. In dit geval verandert de sociale zekerheidspositie van de werknemer. Bij detachering gaat het om een tijdelijke uitzending en dit betekent dat de verzekeringsplicht van de werknemer weer verandert op het moment dat de uitzending stopt. Om bovenstaand probleem te voorkomen is in artikel 12, lid 1, van de Verordening 883/2004 een bijzondere bepaling opgenomen. De werknemer kan in geval van detachering sociaal verzekerd blijven in het uitzendende land. Dit kan slechts indien wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden⁸⁴. De voorwaarden voor detachering zijn:

- Er moet sprake zijn van een tijdelijke uitkering van maximaal 24 maanden;
- De werkzaamheden worden verricht voor rekening van de uitzendende werkgever;
- De werknemer dient voorafgaand aan de detachering sociaal verzekerd te zijn in de uitzendende lidstaat;
- De werkgever verricht substantiële werkzaamheden in het uitzendende land;
- De werknemer mag niet worden uitgezonden om een andere gedetacheerde werknemer te vervangen.

De detacheringregel is met de invoering van de Verordening 883/2004 op een belangrijk punt gewijzigd. Dit heeft betrekking op de termijn van de detachering. In de Verordening 1408/71

---

⁸² J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 166.

⁸³ Art. 14, lid 7, Vo. 987/2009.

⁸⁴ Artikel 12, lid 1, Vo. 883/2004.

mocht de termijn van de detachering niet langer duren dan 12 maanden. Bij detachering werd vaak de termijn van 12 maanden overschreven, waardoor geen gebruik kon worden gemaakt van de regeling voor detachering om sociaal verzekerd te blijven in het uitzendende land. In het geval dat de 12 maanden termijn werd overschreden, was geen sprake van detachering. De Verordening 1408/71 kende een bepaling waardoor de uitgezonden werknemer toch sociaal verzekerd kon blijven in het uitzendende land als daarvoor een goedkeuring werd verleend⁸⁵. De goedkeuring moet zowel door de uitzendende lidstaat als de lidstaat waar de werknemer naar wordt uitgezonden, worden verleend en geldt voor maximaal vijf jaar. De goedkeuring wordt vastgelegd in een overeenkomst tussen de bevoegde autoriteiten. De overeenkomst wordt alleen gesloten indien aan de overige voorwaarden van detachering wordt voldaan. In de Verordening 883/2004 is deze bepaling terug te vinden in artikel 16⁸⁶. Dankzij de verlengde termijn naar 24 maanden zal minder vaak een beroep moeten worden gedaan op dit overlegartikel en hierdoor zullen de administratieve lasten afnemen⁸⁷.

De voorwaarde dat de werkzaamheden worden verricht voor rekening van de werkgever heeft betrekking op de band tussen de werkgever en de werknemer. De directe band tussen de werkgever en de werknemer dient ten tijde van de uitzending in stand te blijven⁸⁸. De werknemer blijft zijn werkzaamheden verrichten onder het gezag en voor rekening van de werkgever. Deze band blijkt bijvoorbeeld uit het hebben van een arbeidsovereenkomst, waaruit blijkt dat de detacherende werkgever bevoegd blijft om de gedetacheerde werknemer te ontslaan⁸⁹. Een andere voorwaarde is dat voorafgaand aan de detachering sprake dient te zijn van verzekeringsplicht in de uitzendende lidstaat⁹⁰. Op het moment dat de werknemer minimaal een maand verzekerd is geweest in de lidstaat waar de werkgever is gevestigd, wordt aan deze eis voldaan⁹¹. Lidstaten zijn vrij om een kortere periode van verzekering te hanteren. In Nederland wordt volgens de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) aan deze

---

⁸⁵ Art. 17 Vo. 1408/71.

⁸⁶ Art. 16, lid 1, Vo. 883/2004.

⁸⁷ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger?, SDU Maandblad Belasting Beschouwingen, 01-06-2010.

⁸⁸ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, verzekeringsplicht, internationaal, Eeg Verordening nr. 883/200, art. 12 Bijzondere regels, NDFR.

⁸⁹ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, verzekeringsplicht, internationaal, Eeg Verordening nr. 883/200, art. 12 Bijzondere regels, NDFR.

⁹⁰ J.J.G. Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 173.

⁹¹ Besluit A2, pb EU 24 april 2010, C-106.

voorwaarde voldaan op het moment dat de werknemer ten minste een maand voorafgaand aan de detachering in Nederland verzekerd is geweest⁹². Voor de beantwoording van de vraag of een werknemer in Nederland verzekerd is geweest, kijkt de SVB naar de verplichte verzekering voor Nederlandse socialezekerheidswetten. Uit de beleidsregels van de SVB blijkt dat de detacheringsregeling van artikel 12, lid, van de Verordening 883/2004 niet geldt voor personen die geen verplichte verzekering hebben⁹³. De voorwaarde dat de werkgever substantiële werkzaamheden moet verrichten in de uitzendende staat, heeft betrekking op het feit dat sprake moet zijn van activiteiten van betekenis. De activiteiten moeten verder gaan dan zich enkel en alleen bezighouden met het intern beheer⁹⁴. Voor de bepaling of sprake is van activiteiten van betekenis, hanteert de SVB de criteria die Hof van Justitie EU in het arrest Fitzwilliam⁹⁵ heeft neergelegd⁹⁶. De gehanteerde criteria zijn bijvoorbeeld, de plaats waar de onderneming is gevestigd, het aantal administratieve personeelsleden in de uitzendende lidstaat en in de andere lidstaat, de plaats waar gedetacheerde werknemers worden aangeworven, de plaats waar de meerderheid van de contract gesloten worden, de wetgeving die op voorgenoemde contracten van toepassing is en de omzet in de verschillende landen⁹⁷.

De laatste voorwaarde heeft betrekking op de vervanging van een eerder gedetacheerde werknemer. De gedetacheerde werknemer mag niet worden uitgezonden ter vervanging van een eerder gedetacheerde werknemer⁹⁸. Dit moet niet alleen worden bekeken vanuit de uitzendende staat, maar ook vanuit de lidstaat die de gedetacheerde werknemer ontvangt. Dezelfde arbeidsplaats in de ontvangende staat mag niet steeds opvolgend worden ingevuld door gedetacheerde werknemers⁹⁹. Er is sprake van vervanging op het moment dat gelijksoortige werkzaamheden worden verricht door gedetacheerden. Op het moment dat

---

⁹² SVB, Beleidsregels, Internationaal, EG-Verordeningen, Detachering van werknemers: Relatie met de werkgever (SB2140).

⁹³ SVB, Beleidsregels, Internationaal, EG-Verordeningen, Detachering van werknemers: Relatie met de werkgever (SB2140).

⁹⁴ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, verzekeringsplicht, internationaal, Eeg Verordening nr. 883/200, art. 12 Bijzondere regels, NDFR.

⁹⁵ Hof van Justitie EU, 10 februari 2000, zaak C-202/97 (*Arrest Fitzwilliam*), BNB 2000/219.

⁹⁶ SVB, Beleidsregels, Internationaal, EG-Verordeningen, Detachering van werknemers: Eisen aan de werkgever (SB2141).

⁹⁷ Art. 14, lid 2, Verordening 987/2009.

⁹⁸ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 644.

⁹⁹ The Practical Guide, The legislation that applies to workers in the European Union (EU), the European Economic Area (EEA) and in Switzerland, part 1, § 7, November 2012.

sprake is van doorlening, is geen sprake meer van detachering. Van doorlening is sprake indien de onderneming waarnaar de werknemer is gedetacheerd de gedetacheerde werknemer naar een andere onderneming zendt om daar werkzaamheden uit te oefenen. Op dat moment wordt geen rechtstreekse band tussen de werkgever en de werknemer aanwezig geacht. Bij uitzendbureaus kan sprake zijn van detachering van werknemers¹⁰⁰. De aangeworven werknemer moet dan voorafgaande aan zijn detachering verzekerd zijn geweest in de lidstaat waar de werkgever is gevestigd¹⁰¹.

Zeevarenden die in loondienst zijn, kunnen op grond van de fictiebepaling van artikel 11, lid 4, van de Verordening 883/2004 onder de detacheringsregeling van de Verordening 883/2004 vallen. Dit kan op het moment dat de zeevarende van een zeeschip dat vaart onder de vlag van een lidstaat wordt uitgezonden naar een zeeschip dat vaart onder de vlag van een andere lidstaat. De fictiebepaling houdt in dat de werkzaamheden aan boord van een zeeschip dat vaart onder de vlag van lidstaat A, worden gezien als werkzaamheden die zijn uitgeoefend op het grondgebied van lidstaat A.

3.2.2 Detachering van zelfstandigen

Artikel 12, lid 2, van de Verordening 883/2004 geeft aan dat de detacheringsbepaling ook van toepassing kan zijn op personen die werkzaamheden anders dan in loondienst verrichten. Personen die werkzaamheden anders dan in loondienst verrichten, kunnen worden aangemerkt als zelfstandigen. Bij een zelfstandige kan onder bepaalde voorwaarden ook de detacheringregeling van toepassing zijn¹⁰². De zelfstandige blijft dan verplicht verzekerd in de lidstaat waar hij zijn werkzaamheden oorspronkelijk verrichtte. De voorwaarden voor deze detachering zijn:

- Er moet sprake zijn van een tijdelijke uitzending van maximaal 24 maanden;
- De werkzaamheden die in de andere lidstaat worden verricht, moeten van gelijke aard zijn als de werkzaamheden die in de uitzendende lidstaat worden uitgeoefend;
- De zelfstandige is voorafgaand aan de detachering verzekerd in het uitzendende land op grond van zijn werkzaamheden als zelfstandige;
- De zelfstandige heeft substantiële werkzaamheden in het land waar hij is gevestigd.

---

¹⁰⁰ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 644.

¹⁰¹ Art. 14, lid 1, Vo. 987/2009.

¹⁰² Art. 12, lid 2, Vo. 883/2004.

Voor de termijn van de detachering geldt een periode van maximaal 24 maanden. Indien de uitzending de termijn van 24 maanden overschrijdt, is geen sprake van detachering. Net zoals bij de gedetacheerde werknemer kan de termijn worden verlengd, indien aan de overige voorwaarden van detachering wordt voldaan¹⁰³. Net als bij detachering van werknemers, kunnen de bevoegde autoriteiten in dat geval een overeenkomst sluiten op grond van artikel 16 van de Verordening 883/2004. Een belangrijke voorwaarde voor zelfstandigen is de voorwaarde dat een zelfstandige soortgelijke werkzaamheden gaat verrichten in een andere lidstaat dan de lidstaat waarin hij oorspronkelijk werkzaam was. Op het moment dat de zelfstandige soortgelijke werkzaamheden gaat verrichten, blijft de wetgeving van de laatstgenoemde lidstaat van toepassing¹⁰⁴. Om te bepalen of sprake is van een gelijke aard, moet worden gekeken naar de feitelijke aard van de werkzaamheden¹⁰⁵. Indien de werkzaamheden als identiek kunnen worden aangemerkt, dan is zeker sprake van soortgelijke werkzaamheden. Soms is het echter niet makkelijk om vast te stellen of sprake is van een gelijke aard. Voor de bepaling of sprake is van soortgelijke werkzaamheden, wordt gekeken naar een aantal punten. De SVB hanteert hierbij de volgende criteria; of voor de werkzaamheden vergelijkbare kennis en vaardigheden nodig zijn, de werkzaamheden plaatsvinden in dezelfde branche, de werkzaamheden in het land van uitzending nauw zijn verbonden met die in de andere lidstaat en naar de omschrijving van de activiteiten van de zelfstandige bij de Kamer van Koophandel¹⁰⁶.

De detacheringregeling bij zelfstandigen houdt in dat de zelfstandigen verplicht verzekerd blijven in de lidstaat waar zij oorspronkelijk hun werkzaamheden verrichtten. Het woord ‘blijven’ impliceert dat de zelfstandige voorafgaand aan de uitzending al verplicht verzekerd moet zijn in de lidstaat van herkomst. Als zelfstandige voldoe je aan deze voorwaarde op het moment dat je ten minste twee maanden als zelfstandige werkzaamheden hebt verricht¹⁰⁷. De laatste voorwaarde heeft betrekking op substantiële werkzaamheden in de lidstaat waar de zelfstandige is gevestigd. De zelfstandige moet enige tijd voorafgaand aan de detachering zijn werkzaamheden zelfstandig hebben verricht. De werkzaamheden mogen geen onderdeel zijn

---

¹⁰³ J.J.G Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 173.

¹⁰⁴ Art. 12, lid 2, Vo. 883/2004.

¹⁰⁵ J.J.G Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 173.

¹⁰⁶ SVB Beleidsregels Internationaal 2012, SB 2265.

¹⁰⁷ Besluit A2, 12 juni 2009, PbEU2010, C106.

van een dienstbetrekking¹⁰⁸. Indien aan alle voorwaarden wordt voldaan, kan de gedetacheerde zelfstandige verzekerd blijven in de lidstaat waar de zelfstandige oorspronkelijk zijn werkzaamheden verrichtte.

Net zoals bij gedetacheerde werknemers, kunnen zelfstandige zeevarenden door de fictiebepaling ook onder de detacheringregeling van de Verordening 883/2004 vallen. Artikel 12, lid 2, van de Verordening 883/2004 is dan van toepassing.

3.2.3 A1-verklaring

Indien aan alle voorwaarden voor de detacheringregeling wordt voldaan, valt de werknemer of de zelfstandige onder de detacheringregeling. Op het moment dat de gedetacheerde werknemer of zelfstandige onder de detacheringregeling valt, is de werkgever verplicht de lidstaat waarvan de wetgeving van toepassing blijft in te lichten¹⁰⁹. Deze verplichting vloeit voort uit artikel 15, lid 1, van de Verordening 987/2009¹¹⁰. De verplichting houdt in dat een werkgever verplicht is om te melden dat zijn werknemers gedetacheerd gaan worden. Deze verplichting geldt ook voor zelfstandigen. De melding moet worden gedaan bij de bevoegde autoriteit van de lidstaat waarvan de wetgeving van toepassing blijft. Indien mogelijk moet de melding worden gedaan, voordat de detachering gaat plaatsvinden¹¹¹. De bevoegde autoriteit (in Nederland is dit de SVB) verstrekt een A1-verklaring aan de betrokkene indien wordt voldaan aan de voorwaarden die gelden voor detachering en stuurt de informatie door naar het bevoegde orgaan in de staat waar de werkzaamheden verricht gaan worden. Daarnaast dienen beide bevoegde organen de werkgever of zelfstandige in te lichten over de voorwaarden die verbonden zijn aan de detachering, zodat de betrokkene zich aan deze voorwaarden kan houden en onder de detacheringbepaling blijft vallen¹¹². Het bevoegde orgaan uit de staat waar de verzekeringsplicht blijft bestaan, is bevoegd om controles uit te voeren om te kijken of tijdens de uitzending ook daadwerkelijk aan de voorwaarden voor de detacheringbepaling wordt voldaan¹¹³.

---

¹⁰⁸ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, verzekeringsplicht, internationaal, Eeg Verordening nr. 883/200, art. 12 Bijzondere regels, NDFR.

¹⁰⁹ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, verzekeringsplicht, internationaal, Eeg Verordening nr. 883/200, art. 12 Bijzondere regels, NDFR.

¹¹⁰ Dit artikel is tekstueel gewijzigd met art. 2, lid 3, Vo. 465/2012.

¹¹¹ Art. 15, lid 1, Vo. 987/2009.

¹¹² Art. 19, lid 1, Vo. 987/2009.

¹¹³ Besluit A2, 12 juni 2009, PbEU2010, C106.

De A1-verklaring is vergelijkbaar met de E101-verklaring zoals die werd afgegeven onder de Verordening 1408/71. De afgegeven verklaring is bindend voor de autoriteiten van de lidstaat waar de werkzaamheden uitgeoefend gaan worden, zolang de verklaring niet wordt ingetrokken of ongeldig wordt verklaard door de autoriteit die de verklaring heeft afgegeven¹¹⁴. Op het moment dat de staat waar de werkzaamheden gaan worden verricht twijfelt aan de juistheid of de geldigheid van de A1-verklaring, is deze lidstaat bevoegd om het bevoegde orgaan van de andere lidstaat om opheldering te vragen of te verzoeken om een herziening of intrekking van de afgegeven A1-verklaring¹¹⁵. Binnen de EU is het een belangrijk uitgangspunt dat lidstaten op goede voet met elkaar samenwerken. Een van de aspecten is dat het overleg over de desbetreffende A1-verklaring binnen een redelijke termijn kenbaar gemaakt moet worden. Onder een redelijke termijn wordt een termijn van ongeveer 3 maanden verstaan¹¹⁶. Op het moment dat de bevoegde autoriteiten het onderling niet eens worden over de beoordeling van de aanvraag van de A1-verklaring, kunnen zij in elke lidstaat een contactpersoon aanwijzen die de zaak onderling zullen afhandelen. Een andere mogelijkheid is de zaak voor te leggen aan de Administratieve Commissie. De Administratieve Commissie probeert binnen 6 maanden een oplossing te vinden voor het geschil¹¹⁷.

3.3 Werken in verschillende lidstaten

Het kan voorkomen dat personen gelijktijdig werkzaam zijn in verschillende lidstaten. Verder is het ook een mogelijkheid dat een persoon in een lidstaat werkzaamheden in loondienst verricht, terwijl deze persoon in een andere lidstaat werkzaamheden als zelfstandige uitoefent. Voor de toepassing van de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 is het van belang dat personen gelijktijdig of afwisselend voor één of meerdere werkgevers in twee of meerdere lidstaten werkzaamheden verricht¹¹⁸. Het gelijktijdig of afwisselend betekent dat ook sprake kan zijn van detachering. Op het moment dat iemand in twee of meerdere lidstaten afwisselend werkzaamheden verricht, kan sprake zijn van detachering. In deze gevallen dient eerst te worden beoordeeld of sprake is van detachering of het verrichten van werkzaamheden in twee of meer lidstaten. Uit artikel 14, lid 7, van de

---

¹¹⁴ Art. 5, lid 1, Vo. 987/2009.

¹¹⁵ Art. 5, lid 2, Vo. 987/2009.

¹¹⁶ J.J.G Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 219.

¹¹⁷ Besluit A1, PB EU 24 april 2010, C-106.

¹¹⁸ Art. 14, lid 5, Vo. 987/2009.

Verordening 987/2009 volgt dat dit wordt beoordeeld aan de hand van de duur en de aard van de werkzaamheden. In artikel 13 van de Verordening 883/2004 zijn aanwijsregels opgenomen die de verzekeringsplicht toewijzen aan een lidstaat op het moment dat we te maken hebben met werken in verschillende lidstaten. Door deze aanwijsregeling wordt voorkomen dat een persoon gelijktijdig in meerdere landen verplicht verzekerd is. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen werknemers die in verschillende lidstaten werkzaam zijn, zelfstandigen die in verschillende lidstaten werkzaamheden verrichten en een persoon die in de ene lidstaat werkzaamheden in loondienst verricht, terwijl hij in de andere lidstaat als zelfstandige werkzaamheden uitoefent.

3.3.1 Werknemer, werkzaam in twee of meer lidstaten

Bij de werknemer die in loondienst werkzaamheden verricht in twee of meerdere lidstaten kunnen zich een aantal situaties voordoen met betrekking tot de verzekeringspositie van de werknemer. De eerste situatie is de situatie dat de werknemer werkzaam is in twee of meerdere lidstaten en de werknemer daarbij een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden in de woonstaat uitoefent¹¹⁹. Op dat moment is de werknemer is onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel van zijn woonstaat. Onder een substantieel gedeelte van werkzaamheden wordt verstaan, minimaal 25% van het loon of de werktijd¹²⁰. Voor de beoordeling of sprake is van een substantieel gedeelte, moet rekening worden gehouden met de verwachte situatie in de komende 12 kalendermaanden¹²¹. In de situatie dat de werknemer niet een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden in zijn woonstaat verricht, kan de verzekeringsplicht ontstaan in de woonstaat van de werknemer of de staat waar de werkgever zijn zetel heeft. De verzekeringsplicht in de zetelstaat van de werkgever ontstaat op het moment dat de werknemer in dienst is van één werkgever of indien de werknemer in dienst is van twee of meer werkgevers die in dezelfde lidstaat hun zetel hebben. De werknemer kan ook onder het socialezekerheidsstelsel vallen in de zetelstaat van de werkgever op het moment dat hij in dienst is van twee of meer werkgevers, die hun zetel hebben in twee of meer lidstaten, waarbij één van deze lidstaten het land is waar hij woont. De werknemer is onderworpen aan het socialezekerheidsstelsel van zijn woonstaat op het moment dat de werknemer in dienst is bij twee of meer werkgevers, die hun zetel hebben in verschillende lidstaten, waarbij dit niet de lidstaten zijn waar hij woont. De staat waar de

---

¹¹⁹ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger?, SDU, Maandblad Belasting Beschouwingen, 1-06-2010

¹²⁰ Art. 14, lid 8, Vo. 987/2009.

¹²¹ Art. 14, lid 10, Vo. 987/2009.

werkgever zijn zetel heeft, is de staat waar de belangrijke beslissingen voor de onderneming of voor de werkgever worden genomen en waar het dagelijks bestuur is gevestigd¹²². In the practical guide¹²³ wordt een nadere toelichting gegeven wat wel en wat niet onder zetel moet worden verstaan. Voor de bepaling waar de zetelstaat van de werkgever zich bevindt, zijn de volgende criteria van belang. Zo wordt gekeken naar de plaats waar de onderneming geregistreerd staat, de plaats waar de essentiële beslissingen worden genomen, de plaats waar de centrale administratie wordt uitgevoerd, de plaats waar de directie vergadert en de plaats waar het centrale beleid wordt vastgesteld¹²⁴.

Voor de beoordeling waar de werknemer onderworpen is aan het sociale zekerheidsstelsel, is het van belang om vast te stellen of een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden wordt verricht in zijn woonstaat¹²⁵. Om vast te stellen of we te maken hebben met werkzaamheden in verschillende lidstaten, kijken we naar artikel 14, lid 5 van de Verordening 987/2009. In deze bepaling wordt aangegeven dat hiervan sprake is indien de werkzaamheden gelijktijdig of afwisselend worden verricht voor één of meer werkgevers in één of meer lidstaten. Het kan voorkomen dat in het arbeidscontract een bepaalde arbeidsplaats is opgenomen, terwijl de feitelijke situatie anders is. Het HvJ heeft geoordeeld dat een werknemer niet onder de reikwijdte van artikel 13, lid 1, van de Verordening 883/2004 valt indien uit de feitelijke omstandigheden blijkt dat sprake is van het verrichten van werkzaamheden in slechts één lidstaat¹²⁶.

3.3.2 Zelfstandige, werkzaam in twee of meer lidstaten

De aanwijsregels voor de personen die werkzaam zijn in twee of meer lidstaten anders dan in loondienst, komen overeen met de hierboven beschreven regels voor werknemers in loondienst. De hoofdregel voor zelfstandigen die werkzaamheden in twee of meer lidstaten verrichten, is dat de zelfstandige die een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden verricht in zijn woonstaat verzekerd is voor de sociale verzekeringen in zijn woonstaat¹²⁷.

---

¹²² Art. 14, lid 5 bis, Vo. 987/2009.

¹²³ The Practical Guide, The legislation that applies to workers in the European Union, the European Economic Area and Switzerland, part 2 §7, November 2012.

¹²⁴ Voor deze criteria is aansluiting gezocht bij het arrest Planzer Luxemburg Sarl (HvJ 28 juni 2007, zaak C-73/06, V-N 2007/36.23).

¹²⁵ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal, EEG Verordening nr. 883/2004, Art. 13 Verrichten van werkzaamheden in twee of meer lidstaten.

¹²⁶ HvJ 4 oktober 2012, zaak C-115/11, BNB 2013/38.

¹²⁷ Art. 13, lid 2, onderdeel b, Vo. 883/2004.

Onder een substantieel deel wordt ongeveer hetzelfde verstaan als bij werknemers, namelijk 25% van de werkzaamheden¹²⁸. Om dit te kunnen bepalen, wordt gekeken naar de omzet, de arbeidstijd, het aantal verleende diensten en/of het inkomen¹²⁹. Deze aanwijfsregel is van toepassing op een zelfstandige die gelijktijdig of afwisselend één of meer afzonderlijke werkzaamheden anders dan in loondienst verricht in twee of meer lidstaten. Om te beoordelen of sprake is van het verrichten van werkzaamheden in twee of meer lidstaten, wordt gekeken of iemand gelijktijdig of afwisselend een of meer afzonderlijke werkzaamheden verricht¹³⁰. Op het moment dat de zelfstandige niet een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden in zijn woonstaat verricht, valt hij onder het socialezekerheidsstelsel in de lidstaat waar het centrum van zijn belangen van zijn werkzaamheden zich bevindt¹³¹. Het centrum van de belangen wordt bepaald door alle elementen van zijn beroepswerkzaamheden. De factoren die hierbij een rol spelen zijn onder andere de plaats van waaruit de werkzaamheden worden verricht, de gebruikelijke aard of duur van de werkzaamheden, het aantal verleende diensten en de intentie van de zelfstandige¹³². Voor de algemene beoordeling dient rekening te worden gehouden met de verwachte situatie in de volgende 12 kalendermaanden¹³³.

3.3.3 Zelfstandige en werknemer werkzaam in twee of meer lidstaten

Het is mogelijk dat iemand in de ene lidstaat werkzaamheden in loondienst verricht en dat hij in de andere lidstaat werkzaamheden anders dan in loondienst verricht. De persoon kwalificeert in het ene land als werknemer, terwijl hij in het andere land als zelfstandige kwalificeert. De vraag is dan waar deze persoon sociaal verzekerd is. Deze regel is met de invoering van de nieuwe Verordening 883/2004 op belangrijke punten gewijzigd. De hoofdregel van de Verordening 883/2004 luidt dat iemand die zowel werkzaamheden in loondienst verricht als werkzaamheden als zelfstandige, sociaal verzekerd is in het land waar hij zijn werkzaamheden in loondienst verricht. Onder de oude Verordening 1408/71 was het mogelijk dat iemand tegelijkertijd in twee staten sociaal verzekerd was. In deze oude Verordening 1408/71 gold een uitzondering op de exclusieve werking in bepaalde situaties

---

¹²⁸ Art. 14, lid 8, Vo. 987/2009.

¹²⁹ J.W.H. Nietveld, EG-verordening 883/2004 en grensoverschrijdende arbeid, FutD / Fiscaal Praktijkblad 2010, 2010/0302, 16-02-2010.

¹³⁰ J.J.G. Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 166

¹³¹ Art. 13, lid 2, onderdeel b, Vo. 883/2004.

¹³² Art. 14, lid 9, Vo. 987/2009.

¹³³ Art. 14, lid 9, Vo. 987/2009.

die genoemd werden in de Bijlage VII van de Verordening 1408/71. Deze regel hield in dat in een aantal lidstaten de aansluiting bij aparte stelsels voor zelfstandigen en werknemers verplicht was ingeval van een samenloop van deze werkzaamheden¹³⁴. Hierdoor was het mogelijk dat iemand in twee lidstaten sociaal verzekerd was. De aanwijsregel van de nieuwe Verordening 883/2004 zorgt dat dit niet meer mogelijk is.

De aanwijsregel van de Verordening 883/2004 kijkt naar de lidstaat waar iemand in loondienst werkzaamheden verricht¹³⁵. Voor de beoordeling of iemand in loondienst werkzaamheden verricht, moet worden gekeken naar de kwalificatie van deze werkzaamheden in de staat waar de werkzaamheden worden uitgeoefend. In Nederland wordt bijvoorbeeld gekeken of de werknemer verzekerd is voor de werknemersverzekeringen. Op het moment dat iemand verzekerd is voor werknemersverzekering, betekent dit dat iemand in loondienst werkzaamheden verricht¹³⁶. In Nederland geldt dat je verplicht verzekerd bent voor de werknemersverzekeringen op het moment dat je werkzaamheden in loondienst verricht. Op het moment dat een persoon niet is verzekerd voor werknemersverzekeringen is sprake van een zelfstandige.

3.3.4 A1-verklaring

Bij werken in verschillende lidstaten is het, net zoals bij detachering, van belang dat een A1-verklaring wordt afgegeven door de lidstaat waar de betrokkene sociaal verzekerd blijft. De aanvraag voor een A1-verklaring op basis van werken in meerdere lidstaten verloopt echter anders dan bij detachering. Bij detachering is, zoals besproken, de werkgever verplicht de lidstaat waarvan de wetgeving van toepassing blijft in te lichten. Deze lidstaat geeft een A1-verklaring af en stuurt deze verklaring naar het bevoegde orgaan in de lidstaat waarnaar de werknemer wordt uitgezonden. Op het moment dat iemand werkzaamheden in meerdere lidstaten verricht, dient te werkgever of zelfstandige de A1-verklaring aan te vragen bij het bevoegde orgaan in zijn woonstaat¹³⁷. Het is hierbij niet van belang dat hij wel of niet sociaal verzekerd zal zijn in zijn woonstaat. Het bevoegde orgaan van de woonstaat beoordeelt de aanvraag en informeert zowel de werknemer of zelfstandige als de werkstaten van de persoon

---

¹³⁴ T.A.P.J. Roelofsma, NDFR, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal EEG Verordening nr.1408/71, Art. 14quater Bijzondere regels voor personen die gelijktijdig werkzaamheden in loondienst en werkzaamheden anders dan in loondienst op het grondgebied van verschillende Lid-Staten uitoefenen.

¹³⁵ Art. 13, lid 3, Vo. 883/2004.

¹³⁶ SVB beleidsregels Internationaal, EG-Verordeningen, Algemene bepalingen, Personele werkingsfeer, werkzaamheden in loondienst en werkzaamheden anders dan in loondienst (SB2121).

¹³⁷ Art. 16, lid 1, Vo. 987/2009.

over de voorlopige vaststelling¹³⁸. De vaststelling wordt na twee maanden definitief, tenzij de werkstaat om uitstel verzoekt of de vaststelling afwijst¹³⁹. Op het moment dat de vaststelling definitief wordt, zal het bevoegde orgaan van de woonstaat de betrokkene informeren.

De A1-verklaring wordt afgegeven door een hiervoor bevoegd orgaan. Dit orgaan moet kijken naar de aard van de werkzaamheden en of hieruit voortvloeit dat sprake is van werkzaamheden in verschillende landen. Indien de situatie, zoals die staat beschreven in de arbeidsovereenkomst, afwijkt van de feitelijke situatie, kan de A1-verklaring worden ingetrokken¹⁴⁰.

3.4 Bijzondere bepalingen met betrekking tot grensoverschrijdende arbeid

Naast de bepalingen voor grensoverschrijdende arbeid, zijn in de Verordening 883/2004 nog een aantal bijzondere bepalingen te vinden. In de voorgaande situaties gaat het over werknemers of zelfstandigen die in verschillende lidstaten werkzaamheden verrichten. Er zijn echter ook situaties van grensoverschrijdende arbeid te onderscheiden waar het niet duidelijk is in welke staat de persoon verplicht verzekerd is. Sommige bijzondere situaties vallen onder de hoofd aanwijsregels van de Verordening 883/2004, terwijl sommige situaties onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 vallen. Deze bijzondere bepalingen zullen nu worden behandeld.

3.4.1 Werkgever is gevestigd buiten de EU

De eerste situatie is de situatie dat een werknemer in verschillende lidstaten werkzaamheden verricht voor een werkgever die buiten de EU gevestigd is. De vraag die dan gesteld kan worden, heeft betrekking op de vraag of de regels van de Verordening 883/2004 van toepassing zijn. Indien de werknemer een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden verricht in de woonstaat, is de Verordening 883/2004 zonder meer van toepassing. Een probleem kan echter ontstaan in het geval dat geen substantieel gedeelte van de werkzaamheden wordt uitgeoefend in de woonstaat. In dat geval wordt de verzekeringsplicht toegewezen aan de staat waar de werkgever zijn zetel heeft. Om dit te voorkomen is in de

---

¹³⁸ Art. 16, lid 2, Vo. 987/2009.

¹³⁹ Art. 16, lid 3, Vo. 987/2009.

¹⁴⁰ The Practical Guide, The legislation that applies to workers in the European Union, the European Economic Area and Switzerland, part 2 §1, November 2012.

toepassingsverordening¹⁴¹ een aanwijsregel opgenomen die bepaalt dat werknemers die werkzaamheden verricht in twee of meer lidstaten voor een buiten de EU gevestigde werkgever, verzekerd zijn in de woonstaat indien zij in een lidstaat wonen en aldaar geen substantieel deel van hun werkzaamheden verrichten.

3.4.2 Internationaal transport

In artikel 11 zijn bijzondere bepalingen opgenomen met betrekking tot personen die werkzaamheden verrichten aan boord van een zeeschip. Door een fictiebepaling worden deze werkzaamheden beschouwd alsof zij worden verricht op het grondgebied van die lidstaat¹⁴². Op het moment dat een niet-zeevarende werkzaamheden gaat uitoefenen in de territoriale wateren van een lidstaat, wordt dit beschouwd alsof de werkzaamheden zijn verricht op het grondgebied van twee of meer lidstaten. Werknemers die op verschillende schepen werkzaamheden verrichten in twee of meer lidstaten, zijn verzekerd in de woonstaat indien zij een substantieel deel van hun werkzaamheden verrichten in de woonstaat¹⁴³. Op het moment dat zij geen substantieel gedeelte van hun werkzaamheden verrichten in de woonstaat, zijn zij verplicht verzekerd in de staat waar de onderneming is gevestigd. De oude Verordening 1408/71 bevatte voor deze groep personen een aparte aanwijsregel. Onder de nieuwe Verordening 883/2004 valt deze groep personen gewoon onder de aanwijsregels van artikel 13.

Voor werknemers die werkzaamheden verrichten in twee of meer verschillende lidstaten in het internationale transport, zijn ook de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing. Indien zij een substantieel gedeelte van de werkzaamheden verrichten in de woonstaat, zijn zij verplicht verzekerd in de woonstaat. Indien zij niet een substantieel deel van hun werkzaamheden verrichten in de woonstaat, dan zijn zij verzekerd in de staat waar de transportonderneming is gevestigd. Om te bepalen of een substantieel deel van de werkzaamheden wordt verricht in de woonstaat, wordt gekeken naar het tijds criterium. Hierbij kan gedacht worden aan arbeidspatronen, transportroutes en geschatte reistijden¹⁴⁴.

---

¹⁴¹ Art. 14, lid 11, Vo. 987/09.

¹⁴² De eerder vermelde fictiebepaling van art. 11, lid 4, Vo.883/2004.

¹⁴³ Art. 13, lid 1, onderdeel a, Vo. 883/2004.

¹⁴⁴ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal, EEG Verordening nr. 883/2004, Art. 13 Verrichten van werkzaamheden in twee of meer lidstaten.

De personen die werkzaamheden verrichten als cockpit- en cabinepersoneel in loondienst in het luchtvervoer in twee of meer lidstaten, vallen onder een speciale aanwijsregel¹⁴⁵. Deze werknemers vallen onder de wetgeving van de lidstaat waar de thuisbasis zich bevindt. Dit komt overeen met de hoofd aanwijsregel voor deze groep die terug te vinden is in artikel 11, lid 5, van de Verordening 883/2004.

3.4.3 Werken in een lidstaat, maar een uitkering ontvangen in een andere lidstaat

Een andere bijzondere situatie is de situatie dat een werknemer werkzaamheden verricht in een lidstaat, terwijl deze persoon uit een andere lidstaat een uitkering ontvangt. Personen die een uitkering ontvangen die voortvloeit uit uitgevoerde werkzaamheden, worden beschouwd als personen die arbeid verrichten. Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen een kortlopende uitkering en een werkloosheidsuitkering. Op het moment dat het gaat over een werkloosheidsuitkering, is de persoon verplicht verzekerd in de staat die de werkloosheidsuitkering uitkeert. Bij een kortlopende uitkering moet worden beoordeeld of in de woonstaat substantieel wordt gewerkt dan wel deze uitkering gebaseerd is op een substantieel gedeelte van de werkzaamheden. Indien de uitkering gebaseerd is op substantiële werkzaamheden, ontstaat verzekeringsplicht in de woonstaat. Personen die werkzaamheden verrichten in de ene lidstaat en een langdurige uitkering ontvangen uit de andere lidstaat, vallen onder de bepaling van artikel 11, lid 3, Verordening 883/2004. Dit betekent dat deze personen verplicht verzekerd zijn in de staat waar zij hun werkzaamheden verrichten.

3.4.4 De werkgever bevindt zich op een landgrens

Het kan voorkomen dat een werknemer werkzaamheden verricht bij een onderneming die gesplitst wordt door een landgrens. Dit komt in Nederland slechts bij een aantal ondernemingen voor. In de oude Verordening 1408/71 was hier een aparte bepaling voor opgenomen. In de nieuwe Verordening 883/2004 vallen deze werknemers onder artikel 13 van de Verordening 883/2004¹⁴⁶. Een werknemer die een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden in zijn woonstaat uitoefent, is verplicht verzekerd in zijn woonstaat. Indien geen substantieel gedeelte wordt uitgeoefend in de woonstaat, is de werknemer verzekerd in de staat waar de werkgever is gevestigd. In mijn ogen zou hier nog wel eens een probleem kunnen optreden, want hoe wordt bepaald dat een substantieel deel van de werkzaamheden wordt verricht in de woonstaat?

---

¹⁴⁵ Art. 14, lid 5 bis, Vo. 883/2004.

¹⁴⁶ J.J.G Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 187

3.4.5 Het verrichten van werkzaamheden als ambtenaar, terwijl in een andere lidstaat werkzaamheden al dan niet in loondienst worden verricht.

Indien een persoon werkzaamheden verricht als werknemer of zelfstandige en als ambtenaar in verschillende lidstaten, geldt dat deze persoon sociaal verzekerd is in de lidstaat waar hij zijn werkzaamheden verricht in dienst als ambtenaar¹⁴⁷. Dit is de hoofdregel en het is dus niet van belang waar de ambtenaar woont en waar de werkzaamheden worden verricht¹⁴⁸.

3.4.6 Fictiebepaling

In artikel 13, lid 5, van de Verordening 883/2004 wordt nog een fictiebepaling voor de plaats van werkzaamheden. Dit artikel bepaalt dat de werkzaamheden die niet in de staat worden uitgeoefend waar de persoon sociaal verzekerd is, moeten worden beschouwd alsof zij in die lidstaat plaatsvinden. Deze bepaling is opgenomen om te zorgen dat de premieplicht ook wordt berekend over het inkomen dat met betrekking tot de werkzaamheden in een andere lidstaat is verworven.

3.4 Samenvatting

De Verordening 883/2004 en de toepassingsverordening 987/2009 bevatten verschillende hoofd aanwijsregels. Hieronder wordt dit hoofdstuk afgesloten met een kort overzicht van de verschillende aanwijsregels van artikel 11 van de Verordening 883/2004.

Hoofdregel voor	Aangewezen staat waar verzekeringsplicht ontstaat	Wettelijke grondslag
Werknemers en zelfstandigen	Werkstaat	Art. 11, lid 3, onderdeel a, Vo. 883/2004
Ambtenaren	Staat waarvoor zijn in dienst zijn als ambtenaar	Art. 11, lid 3, onderdeel b, Vo. 883/2004
Militaire dienstplichtigen	Staat waarvoor zij worden opgeroepen	Art. 11, lid 3, onderdeel d, Vo. 883/2004
Inactieven (niet zijnde inactieven die een werkloosheidsuitkering ontvangen)	Woonstaat	Art. 11, lid 3, onderdeel e, Vo. 883/2004

¹⁴⁷ Art. 13, lid 4, Vo. 883/2004.

¹⁴⁸ T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal, EEG Verordening nr. 883/2004, Art. 13 Verrichten van werkzaamheden in twee of meer lidstaten.

Werklozen met werkloosheidsuitkering	Werkstaat	Art. 11, lid 2, Vo. 883/2004
Zeevarenden	Vlagstaat	Art. 11, lid 4, Vo. 883/2004
Personen als lid van luchtvaart- en cabinepersoneel	Staat waar het lid zijn thuisbasis heeft	Art. 11, lid 5, Vo. 883/2004

Naast de aanwijsregels van artikel 11 van de Verordening 883/2004, kent de Verordening 883/2004 ook afwijkende aanwijsregels. In artikel 12 en artikel 13 van de Verordening 883/2004 zijn deze aanwijsregels terug te vinden. Artikel 12 van de Verordening 883/2004 heeft betrekking op detachering van werknemers of zelfstandigen. Bij detachering gaat het vaak om een tijdelijke uitzending. Om te voorkomen dat de verzekeringspositie van de werknemer of zelfstandige in korte tijd twee keer wijzigt, is de detacheringsbepaling van artikel 12 opgenomen. De voorwaarden waaraan een werknemer of zelfstandige moet voldoen worden genoemd in artikel 12, lid 1, en artikel 12, lid 2, van de Verordening 883/2004. Op het moment dat de werknemer of zelfstandige voldoet aan de voorwaarden die worden genoemd in het artikel, kan de werknemer of zelfstandige verzekerd blijven in de uitzendende staat. Uit de toepassingsverordening 987/2009 vloeit de verplichting voort dat de werkgever of de zelfstandige meldingsplicht hebben op het moment dat sprake is van detachering. Dit moet worden gemeld bij de bevoegde autoriteit in de lidstaat waarvan de wetgeving van toepassing blijft. De bevoegde autoriteit verstrekt een zogenoemde A1-verklaring aan betrokkene en stuurt de informatie door naar het bevoegde orgaan in de staat waar de werkzaamheden verricht gaan worden.

Op het moment dat een uitzending langer duurt dan de maximale periode die geldt voor de detacheringsbepaling, is sprake van werken in verschillende lidstaten. In artikel 13 van de Verordening 883/2004 zijn regels opgenomen die de verzekeringsplicht toewijzen aan één lidstaat op het moment dat we te maken krijgen met werken in verschillende lidstaten. Hieronder volgt een schematisch overzicht van de aanwijsregels van werken in verschillende lidstaten.

	Aanwijsregel	Voorwaarden	Toepasselijke wetgeving
Werknemer met	Art. 13, lid 1,	Meer dan 25% van de	Woonstaat

meerdere werkgevers in verschillende lidstaten	onderdeel a, Vo. 883/2004	arbeid wordt verricht in de woonstaat.	
Werknemer met één werkgever	Art. 13, lid 1, onderdeel b, Vo. 883/2004	Minder dan 25% van de arbeid wordt verricht in de woonstaat.	Zetelstaat van de werkgever.
Werknemer met meerdere werkgevers die in dezelfde lidstaat hun zetel hebben	Art. 13, lid 1, onderdeel b, Vo. 883/2004	Minder dan 25% van de arbeid wordt verricht in de woonstaat.	Zetelstaat van de werkgever.
Werknemer met meerdere werkgevers	Art. 13, lid 1, onderdeel a, Vo. 883/2004	Werkgevers zijn gevestigd in verschillende lidstaten, niet zijnde de woonstaat van de werknemer.	Woonstaat
Zelfstandige	Art. 13, lid 2, onderdeel a, Vo. 883/2004	Meer dan 25% van de arbeid wordt verricht in woonstaat.	Woonstaat
Zelfstandige	Art. 13, lid 2, onderdeel b, Vo. 883/2004	Minder dan 25% van de arbeid wordt verricht in woonstaat.	Staat waar zich het centrum van belangen van de werkzaamheden bevindt.
Zelfstandige en werknemer	Art. 13, lid 3, Vo. 883/2004	Werkzaamheden in een lidstaat als zelfstandige en in een andere lidstaat als werknemer.	De staat waar de werkzaamheden in loondienst worden verricht.

Bij werken in verschillende lidstaten is het van belang dat een A1-verklaring wordt afgegeven. Zo kan betrokkene verzekerd blijven in de lidstaat waar betrokkene oorspronkelijk verzekerd was. De werknemer of zelfstandige dient de A1-verklaring aan te vragen bij het bevoegde orgaan in zijn woonstaat. Het bevoegde orgaan van de woonstaat beoordeelt de aanvraag en informeert zowel de werknemer of zelfstandige als de werkstaten van betrokkene over de voorlopige vaststelling.

Naast bovenstaande aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 zijn een aantal bijzondere bepalingen opgenomen en vallen een aantal situaties van grensoverschrijdende arbeid onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Zo kunnen problemen ontstaan op het moment dat sprake is van een werkgever die gevestigd is buiten de EU en geen substantieel gedeelte van de werkzaamheden wordt verricht in de woonstaat. In de toepassingsverordening 987/2009 is een bepaling opgenomen die bepaalt dat werknemers die werkzaamheden verrichten voor een werkgever die gevestigd is buiten de EU, verzekerd zijn in de woonstaat op het moment dat aldaar geen substantieel deel van de werkzaamheden wordt uitgeoefend. De werknemers die werkzaamheden verrichten in het internationaal transport, vallen onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Personen die werkzaamheden verrichten in een lidstaat en een uitkering ontvangen uit een andere lidstaat, vallen ook onder de aanwijsregels van artikel 13. Gekeken wordt of de uitkering betrekking heeft op een substantieel deel van de werkzaamheden. Op het moment dat de werkgever zich op een landgrens bevindt, zijn de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing. In mijn ogen is dit een lastige situatie, want hoe wordt bepaald of een substantieel deel van de werkzaamheden wordt verricht in de woonstaat? Indien een persoon in een lidstaat als ambtenaar werkzaamheden verricht en in een andere lidstaat werkzaamheden al dan niet in loondienst, volgt uit artikel 13, lid 4 van de Verordening 883/2004 dat de sociale zekerheidswetgeving van toepassing is van de staat waar de persoon als ambtenaar werkzaam is. Tot slot bevat artikel 13, lid 5 van de Verordening 883/2004 een fictiebepaling. Hierdoor wordt de premieplicht berekend over het wereldinkomen.

Hoofdstuk 4   Knelpunten bij grensoverschrijdende arbeid?

De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 zorgen voor duidelijke aanwijsregels in verschillende situaties van grensoverschrijdende arbeid. Deze verschillende aanwijsregels zijn in hoofdstuk 3 uitgewerkt. Een belangrijke vraag is echter of de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen 987/2009 een duidelijke toewijzing bieden in alle situaties van grensoverschrijdende arbeid. In dit hoofdstuk wordt onderzocht of de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 knelpunten bevatten. Onder een knelpunt wordt verstaan dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 geen adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht aan een lidstaat. Aan de hand van de structuur van hoofdstuk 3 zullen de aanwijsregels aan bod komen en zullen de bepalingen die knelpunten kunnen bevatten worden besproken. De Verordening kent de volgende aanwijsregels:

- Artikel 11 van de Verordening 883/2004 bevat de hoofd aanwijsregel dat werknemers of zelfstandigen sociaal verzekerd zijn in de werkstaat. Daarnaast bevat dit artikel nog een aantal aanwijsregels die van de hoofdregel afwijken:
  - Werknemers en zelfstandigen: sociaal verzekerd in de werkstaat;
  - Ambtenaren: sociaal verzekerd in de staat waarvoor zij in dienst zijn als ambtenaar;
  - Militaire dienstplichtigen: sociaal verzekerd in de staat waarvoor zij worden opgeroepen;
  - Inactieven: sociaal verzekerd in de woonstaat;
  - Werklozen met werkloosheidsuitkering: sociaal verzekerd in staat van waaruit de uitkering wordt ontvangen;
  - Zeevarenden: sociaal verzekerd in de vlagstaat;
  - Personen als lid van luchtvaart- en cabinepersoneel: sociaal verzekerd in de lidstaat waar het lid zijn thuisbasis heeft;
- Artikel 12 van de Verordening 883/2004 bevat aanwijsregels voor de situatie dat een werknemer of zelfstandige wordt uitgezonden. Op het moment dat aan de voorwaarden wordt voldaan, vindt de detacheringregeling toepassing. Dit houdt in dat een werknemer of zelfstandige sociaal verzekerd kan blijven in de uitzendende lidstaat;

- Artikel 13 van de Verordening 883/2004 bevat aanwijsregels voor de situatie dat een persoon werkzaamheden uitoefent in meerdere lidstaten. Indien een substantieel deel (25%) van de werkzaamheden wordt uitgeoefend in de woonstaat, is de betrokken persoon verzekerd in de woonstaat. Op het moment dat geen substantieel deel van de werkzaamheden wordt uitgeoefend in de woonstaat, wordt de sociale verzekeringsplicht toegewezen aan de lidstaat waar de werkgever zijn zetel heeft.

Artikel 11 van de Verordening bevat duidelijke aanwijsregels. Het is echter de vraag waarom werknemers in het internationale transport geen aparte aanwijsregel hebben. Dit was onder de Verordening 1408/71 wel het geval. Een punt van aandacht is de mogelijkheid dat een gedetacheerde werknemer of zelfstandige ook nog werkzaamheden gaat uitoefenen in een andere lidstaat. In dat geval ontstaat een samenloop tussen beide bepalingen. Daarnaast zal moeten worden beoordeeld wanneer sprake is van werken in verschillende lidstaten.

De aanwijsregels die in dit hoofdstuk uitvoerig aan bod zullen komen zijn de aanwijsregels voor werknemers in het internationale transport, gedetacheerde werknemers en voor personen die werkzaamheden in verschillende lidstaten uitoefenen.

4.1 Hoofd-aanwijsregels van de Verordening 883/2004

De hoofd-aanwijsregels van de Verordening 883/2004 volgen uit artikel 11 van de Verordening 883/2004. De Verordening 883/2004 kent hoofd-aanwijsregels voor werknemers en zelfstandigen, ambtenaren, militaire dienstplichtigen, inactieven, zeevarenden en cockpit- en cabinepersoneel. De hoofd-aanwijsregels zorgen dat de sociale zekerheidsplicht van een persoon wordt toegewezen aan één lidstaat. In de Verordening 1408/71 was een bepaling opgenomen voor personen die werkzaamheden verrichten in het internationale transport¹⁴⁹. Deze aanwijsregel was van toepassing op werknemers in het internationale verkeer op de weg, op zee, op de binnenwateren en in de lucht. De regel bepaalde dat bovenstaande werknemers sociaal verzekerd waren in de lidstaat waar de werkgever zijn zetel had. Op deze regel bestonden twee uitzonderingen. De eerste uitzondering bepaalde dat een werknemer die werkzaamheden verricht bij een filiaal of vaste vertegenwoordiger in een andere lidstaat dan waar de werkgever zijn zetel heeft, sociaal verzekerd is in de lidstaat waar het filiaal of de vaste vertegenwoordiger is gevestigd¹⁵⁰. De tweede uitzondering bepaalt dat een werknemer die in hoofdzaak werkzaam is op het

¹⁴⁹ Art. 14, lid 2, onderdeel a, Vo. 1408/71.

¹⁵⁰ Art. 14, lid 2, onderdeel a, sub I, Vo. 1408/71.

grondgebied van zijn woonstaat, sociaal verzekerd is in zijn woonstaat, zelfs indien de werkgever zijn zetel in een andere lidstaat heeft¹⁵¹. In hoofdzaak betekent dat 70% van de werkzaamheden moeten worden uitgeoefend in de woonstaat¹⁵².

In de nieuwe Verordening 883/2004 is deze bepaling voor werknemers in het internationale transport niet opgenomen. Uit een brief van de Minister van SZW blijkt dat de aanwijsregel niet is opgenomen, zodat werknemers in het internationale transport eerder sociaal verzekerd zijn in hun woonstaat¹⁵³. In de nieuwe Verordening 883/2004 zijn bepalingen opgenomen voor zeevarenden en voor leden van het luchtvaart- en cabinepersoneel. Deze bepalingen zijn opgenomen in artikel 11 van de Verordening 883/2004. Voor zeevarenden geldt dat zij sociaal verzekerd zijn in de vlagstaat. De vlagstaat van een zeeschip is de lidstaat onder welke vlag het zeeschip vaart. Door deze fictiebepaling kan Verordening 883/2004 worden toegepast op personen die op zeeschepen varen met een vlag van een lidstaat, waar zij ook ter wereld varen¹⁵⁴. Voor leden van het luchtvaart- en cabinepersoneel geldt dat zij sociaal verzekerd zijn in de lidstaat waar het lid zijn thuisbasis heeft. Dit is in mijn ogen gelijk te stellen aan de woonstaat van de leden van het luchtvaart- en cabine personeel. Deze regels van de Verordening 883/2004 zijn anders dan de aanwijsregel van de Verordening 1408/71. Daar vielen zeevarenden en leden van het luchtvaart- en cabinepersoneel onder de aanwijsregels van artikel 14 van de Verordening 1408/71. Onder de Verordening 1408/71 waren zij sociaal verzekerd in de lidstaat waar de werkgever zijn zetel had, tenzij de werkzaamheden in een andere lidstaat werden verricht voor een filiaal of een vaste vertegenwoordiger werkzaamheden of tenzij de werknemer in hoofdzaak werkzaamheden verrichtte in de woonstaat. De twee uitzonderingen zorgden voor een andere toewijzing van de sociale verzekeringsplicht dan de hoofd aanwijsregel van de Verordening 1408/71. Een aanwijsregel voor andere werknemers in het internationale transport is niet terug te vinden in de Verordening 883/2004. Werknemers in het internationale transport vallen onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Dit betekent dat zij sociaal verzekerd zijn in de woonstaat op het moment dat een substantieel deel van de

---

¹⁵¹ Art. 14, lid 2, onderdeel a, sub II, Vo. 1408/71.

¹⁵² C. van der Spek, Cursus belastingrecht, loonbelasting en premieheffing, studenteneditie 2013-2014, 1^e druk, Kluwer: Deventer 2013, PH.1.1.4.E.b1.

¹⁵³ Brief Minister van SZW van 8 juni 2009, Kamerstukken II 2008/09, 21 501-31, nr. 176.

¹⁵⁴ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 161.

werkzaamheden worden verricht in de woonstaat¹⁵⁵. Indien geen sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat, is de werknemer sociaal verzekerd in de staat waar de werkgever is gevestigd. Om te kunnen beoordelen of sprake is van een substantieel gedeelte van de werkzaamheden, wordt gekeken naar arbeidspatronen, transportroutes en geschatte reistijden. Op het moment dat een werknemer goederen of personen vervoert over de weg, is een belangrijke vraag hoe wordt beoordeeld of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden. Voor de beoordeling of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden, moet worden gekeken of 25% van de totale arbeidstijd of arbeidsbeloning is toe te rekenen aan de woonstaat. Ik ben van mening dat dit tot uitvoeringsproblemen kan leiden. Deze uitvoeringsproblemen hebben te maken met de bepaling van de arbeidstijd in de woonstaat. Het is voor het vervoeren van de vracht niet relevant hoeveel arbeidstijd in de woonstaat wordt verricht. Hierdoor zal de totale arbeidstijd in de woonstaat niet worden bijgehouden. In grensgebieden kan het daarnaast voor komen dat de grens meerdere malen per dag wordt overschreden. De beoordeling van de vraag hoe wordt bepaald of een substantieel deel van de werkzaamheden wordt uitgeoefend is in mijn ogen lastig te bepalen in het internationale transport.

Onder de oude Verordening 1408/71 zou minder snel sprake zijn het bovengenoemde knelpunt, omdat werknemers veelal verzekerd waren in de lidstaat waar de werkgever zijn zetel had. Zij waren verzekerd in de woonstaat op het moment dat de werknemers daar in hoofdzaak werkzaam waren. In hoofdzaak betekent dat 70% van de werkzaamheden in de woonstaat moeten worden uitgeoefend¹⁵⁶. Onder de nieuwe Verordening zullen werknemers in het internationale transport eerder verzekerd zijn in de woonstaat. Dit komt doordat het begrip ‘in hoofdzaak’ is vervangen door het begrip ‘substantieel deel’. Een substantieel deel van de werkzaamheden betekent dat 25% van de totale arbeidstijd of arbeidsbeloning moet worden toegerekend aan de woonstaat. Onder de nieuwe Verordening 883/2004 zal de sociale verzekeringsplicht eerder worden toegewezen aan de woonstaat.

Werknemers op wie de aanwijsregels van de Verordening 1408/71 van toepassing waren, kunnen onder het overgangsrecht vallen. Uit artikel 87, lid 8, van de Verordening 883/2004

---

¹⁵⁵ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 189.

¹⁵⁶ C. van der Spek, Cursus belastingrecht, loonbelasting en premieheffing, studenteneditie 2013-2014, 1^e druk, Kluwer: Deventer 2013, PH.1.1.4.E.b1.

volgt dat personen van wie de sociale zekerheidspositie verandert, als gevolg van de invoering van de nieuwe Verordening 883/2004, onder de aanwijsregels van de Verordening 1408/71 blijven vallen. Zoals in hoofdstuk 2 is behandeld, is het overgangsrecht tot 1 mei 2020 van toepassing. Na 1 mei 2020 vallen deze werknemers alsnog onder de aanwijsregels van Verordening 883/2004. Werknemers die na 1 mei 2010 een arbeidscontract hebben gesloten, vallen onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004.

In mijn ogen is in bovenstaande situatie sprake van een knelpunt, omdat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 geen adequate oplossing bieden in de toewijzing van sociale verzekeringsplicht voor werknemers in het internationale transport. Werknemers in het internationale transport werken in verschillende lidstaten en hierdoor zijn de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing. Aan de hand van de totale arbeidstijd en arbeidsbeloning wordt bepaald of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. Het is echter de vraag hoe de totale arbeidstijd wordt bepaald, omdat het voor het internationaal vervoer niet relevant is hoeveel van de arbeidstijd wordt gewerkt in de woonstaat. In de Verordening 883/2004 zijn wel bepalingen opgenomen voor zeevarenden en voor leden van het luchtvaart- en cabinepersoneel. Zij verrichten werkzaamheden op het grondgebied van verschillende lidstaten. Dit komt overeen met werknemers die in het internationale transport werkzaamheden verrichten. Alle personen die werkzaamheden verrichten in meerdere lidstaten kunnen te maken krijgen met de situatie dat de sociale verzekeringspositie verandert. In mijn ogen is het met name voor werknemers in het internationale verkeer van belang dat wordt geregeld wanneer sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. Het is dan met name van belang dat duidelijk wordt aangegeven hoe de totale arbeidstijd moet worden toegerekend aan de verschillende lidstaten. Ik ben van mening dat een bepaling moet worden opgenomen die regelt hoe moet worden omgegaan met de beoordeling van de arbeidstijd in de woonstaat. Indien hier geen eenduidige regels voor worden opgenomen, kan de sociale verzekeringspositie van werknemers in het internationale transport jaarlijks veranderen. De keuze om de aanwijsregels van de oude Verordening 1408/71 niet op te nemen in de Verordening 883/2004 heeft te maken met het feit dat werknemers onder de nieuwe Verordening 883/2004 eerder sociaal verzekerd zijn in de woonstaat¹⁵⁷. In mijn ogen neemt dit niet weg dat onduidelijk is hoe wordt beoordeeld of

---

¹⁵⁷ J.P.H. Donner, Brief Europese Verordeningen Sociale Zekerheid, 8 november 2009.

sprake is dat 25% van de totale arbeidstijd of arbeidsbeloning wordt uitgeoefend in de woonstaat. Ik ben van mening dat deze onduidelijkheden leiden tot een knelpunt van de Verordening 883/2004, omdat deze onduidelijkheid een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in de weg staat.

4.2 Begrip ‘detachering’

Van detachering is sprake op het moment dat een werknemer of zelfstandige tijdelijk wordt uitgezonden naar een andere lidstaat en tijdelijk tewerkgesteld wordt in een andere lidstaat om daar werkzaamheden te verrichten. De begrippen ‘uitzenden’ en ‘tewerkstellen’ overlappen elkaar¹⁵⁸. Het begrip ‘uitzenden’ heeft betrekking op de lidstaat die de werknemer detacheert. Deze lidstaat wordt in de literatuur gebruikt als uitzendende lidstaat¹⁵⁹. Het begrip ‘tewerkstellen’ heeft betrekking op de lidstaat waar de werkzaamheden worden uitgeoefend. Deze lidstaat wordt aangemerkt als staat van de tewerkstelling¹⁶⁰. De detacheringsregeling zorgt dat werknemers of zelfstandigen gedurende de periode van deze tijdelijke uitzending of tewerkstelling sociaal verzekerd kunnen blijven in de (voormalige) woonstaat.

In artikel 12 van de Verordening wordt vermeld dat de periode van uitzending niet langer mag duren dan 24 maanden¹⁶¹. Indien aan de overige voorwaarden van detachering is voldaan, kan de werknemer in het land van uitzending verzekerd blijven tot maximaal 5 jaar. Dit kan slechts indien de bevoegde autoriteit van de lidstaten een overeenkomst sluiten op grond van artikel 16 van de Verordening 883/2004¹⁶². In artikel 16 van de Verordening 883/2004 is bepaald dat autoriteiten van lidstaten uitzonderingen kunnen maken op artikel 11 t/m 15 van de Verordening 883/2004. Op het moment dat de toepassing van de aanwijsregels tot een ongewenste situatie leidt, kunnen de autoriteiten een overeenkomst sluiten die een uitzondering bevat¹⁶³. In het geval van detachering geldt een uitzondering op de termijn van

---

¹⁵⁸ C. van der Spek, Cursus belastingrecht, loonbelasting en premieheffing, studenteneditie 2013-2014, 1^e druk, Kluwer: Deventer 2013, PH.1.1.4.C.e1.

¹⁵⁹ C. van der Spek, Cursus belastingrecht, loonbelasting en premieheffing, studenteneditie 2013-2014, 1^e druk, Kluwer: Deventer 2013, PH.1.1.4.C.e1.

¹⁶⁰ C. van der Spek, Cursus belastingrecht, loonbelasting en premieheffing, studenteneditie 2013-2014, 1^e druk, Kluwer: Deventer 2013, PH.1.1.4.C.e1.

¹⁶¹ Art. 12, Vo. 883/2004.

¹⁶² The Practical Guide, The legislation that applies to workers in the European Union, the European Economic Area and Switzerland, part 1, § 12, november 2012.

¹⁶³ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 206.

detachering. Op het moment dat de detachering (onvoorzien) langer duurt dan 24 maanden, kunnen de bevoegde autoriteiten een uitzondering maken op de termijn. De bevoegde autoriteit in Nederland (SVB) staat een periode van maximaal 5 jaar toe. De voorwaarde is wel dat voorafgaand aan de detachering niet duidelijk mag zijn dat de periode van detachering langer duurt dan 5 jaar¹⁶⁴.

Voor de bepaling of sprake is van detachering of van werken in verschillende lidstaten, is de duur en de aard van de werkzaamheden van belang¹⁶⁵. Indien de periode van detachering langer duurt dan 24 maanden, en er is geen uitzonderingsovereenkomst gesloten tussen beide lidstaten, is de detacheringsregeling niet meer van toepassing. Op dat moment treedt artikel 13 van de Verordening 883/2004 in werking, omdat sprake is van werken in verschillende lidstaten. Indien wel een uitzonderingsovereenkomst is gesloten tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, valt de gedetacheerde werknemer na 5 jaar onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Het niet ondenkbaar dat een samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten ontstaat¹⁶⁶. Deze situatie doet zich voor op het moment dat een gedetacheerde werknemer als gevolg van zijn functie in de lidstaat van de tewerkstelling, ook nog werkzaamheden verricht in een andere lidstaat. Een voorbeeld van deze situatie zal in de volgende paragraaf volgen.

4.2.1 Samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten

De situatie dat een gedetacheerde werknemer naast zijn functie in de staat van tewerkstelling nog werkzaamheden in een andere lidstaat gaat uitoefenen, kan leiden tot een verschillen in de toewijzing van sociale verzekeringsplicht. Om samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten te illustreren zullen verschillende voorbeelden worden uitgewerkt. Met samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten wordt bedoeld dat zowel de detacheringsbepaling als de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing zijn. In deze voorbeelden zal duidelijk worden dat de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht kan veranderen op het moment dat sprake is van samenloop tussen beide bepalingen.

---

¹⁶⁴ Beleidsregels Internationaal SVB 2012, SB2147.

¹⁶⁵ Art. 14, lid 7, Vo. 987/2009.

¹⁶⁶ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: Moderner en eenvoudiger?, SDU maandblad Belasting Beschouwingen, 1 juni 2010.

De eerste situatie die zal worden geschetst, zal aantonen dat de samenloop tussen de detacheringsbepaling en de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 niet altijd zal leiden tot een verschillende toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. In het eerste voorbeeld wordt een Nederlandse werknemer, die in Nederland woont en voor een Nederlandse werkgever werkzaamheden verricht, gedetacheerd naar Duitsland. Gedurende de periode van detachering blijft de Nederlandse werknemer in Nederland wonen. Aan de overige voorwaarden voor de detacheringsbepaling van artikel 12 van de Verordening 883/2004 wordt voldaan, waardoor de Nederlandse werknemer sociaal verzekerd kan blijven in de detacherende lidstaat, Nederland. Na een paar weken gaat de Nederlandse werknemer uit hoofde van zijn functie in Duitsland, twee dagen in de week naar het kantoor in Nederland om daar werkzaamheden te verrichten. Op dat moment worden werkzaamheden op het grondgebied van twee lidstaten uitgeoefend. Uit de toepassingsverordening 987/2009 volgt dat sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten op het moment dat de werkzaamheden in de lidstaten niet zijn aan te merken als marginale werkzaamheden¹⁶⁷. Van marginale werkzaamheden is sprake indien de werkzaamheden niet meer dan 5% van de reguliere arbeidstijd uitmaken of waar minder dan 5% van de reguliere inkomsten aan toe te rekenen is¹⁶⁸. Op het moment dat de Nederlandse werknemer twee dagen in de week werkzaamheden gaat verrichten in Nederland, is geen sprake meer van marginale werkzaamheden. In dit geval is sprake van werkzaamheden in verschillende lidstaten, waardoor de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening van toepassing zijn. De sociale verzekeringsplicht wordt toegewezen aan de woonstaat indien daar een substantieel deel van de werkzaamheden worden verricht. Dat wil zeggen dat 25% van de arbeidstijd of van de arbeidsbeloning toe te rekenen moet zijn aan de werkzaamheden die worden verricht in de woonstaat. In bovenstaand voorbeeld wordt inderdaad een substantieel deel van de werkzaamheden uitgeoefend in de woonstaat, waardoor de Nederlandse werknemer sociaal verzekerd is in de woonstaat. In dit voorbeeld wijzen artikel 12 en artikel 13 van de Verordening 883/2004 de sociale verzekeringsplicht allebei toe aan Nederland. Dit leidt niet tot een verandering van de sociale verzekeringsplicht.

Uit het tweede voorbeeld zal blijken dat de samenloop tussen de detacheringsbepaling en de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening wel degelijk kan leiden tot een verschil in

---

¹⁶⁷ Art. 14, lid 5 ter, Vo. 987/2009.

¹⁶⁸ The Practical Guide, The legislation that applies to workers in the European Union (EU), the European Economic Area (EEA) and in Switzerland, part 2, § 2, November 2012.

toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. Een Nederlandse werknemer wordt door zijn Nederlandse werkgever gedetacheerd naar Duitsland. Aan de overige voorwaarden voor de detachingsregeling wordt voldaan. Hierdoor valt de Nederlandse werknemer onder de detachingsregeling en kan hij sociaal verzekerd blijven in Nederland. Gedurende de periode van de detachering verhuist de Nederlandse werknemer naar Duitsland. De Nederlandse werknemer gaat, uit hoofde van zijn functie in Duitsland, twee dagen in de week werkzaamheden verrichten bij het hoofdkantoor in Nederland. Op dat moment is sprake van werkzaamheden in verschillende lidstaten, waardoor artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing kan worden. In dit geval is geen sprake van marginale werkzaamheden in een van de lidstaten, waardoor sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten. Op dat moment zijn de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing. Dit betekent dat de Nederlandse werknemer sociaal verzekerd is in zijn woonstaat op het moment dat daar een substantieel deel van de werkzaamheden wordt uitgeoefend. De woonstaat van de Nederlandse werknemer is in dit geval Duitsland. In Duitsland wordt een substantieel deel van de werkzaamheden gewerkt, want de Nederlandse werknemer verricht daar drie dagen in de week werkzaamheden. Uit de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 volgt dat de Nederlandse werknemer sociaal verzekerd is in de woonstaat. In ons voorbeeld is dat Duitsland. Uit dit voorbeeld volgt dat de samenloop tussen artikel 12 en artikel 13 van de Verordening 883/2004 kan leiden tot een verschillende toewijzing van de sociale verzekeringsplicht.

Bovenstaande voorbeelden geven de mogelijkheid weer dat de sociale verzekeringspositie van een gedetacheerde werknemer kan veranderen op het moment dat de gedetacheerde werknemer, naast de werkzaamheden in de staat van de tewerkstelling, ook nog werkzaamheden gaat verrichten in een andere lidstaat. In de Verordening 883/2004 en de toepassingsverordening 987/2009 is geen bepaling opgenomen die regelt dat de aanwijsregel van artikel 12 van de Verordening 883/2004 voorrang krijgt op de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de detachingsregeling geen toepassing meer vindt op het moment dat de gedetacheerde werknemer of zelfstandige vanuit zijn functie in de staat waar hij is tewerkgesteld, ook nog werkzaamheden in een andere lidstaat gaat verrichten. Uit de literatuur volgt dat dit wordt

aangemerkt als knelpunt van de Verordening 883/2004¹⁶⁹. Het knelpunt heeft te maken met het feit dat de werknemer tijdens zijn detachering niet langer in de uitzendstaat verzekerd kan zijn omdat hij tegelijkertijd, als gevolg van zijn functie in de staat waar hij wordt tewerkgesteld, in een situatie van werken in verschillende lidstaten terecht komt. Uit de literatuur volgt dat dit zowel voor de werknemer als de werkgever niet gewenst is¹⁷⁰. De werknemer wil graag verzekerd blijven in de lidstaat waar de werknemer al zijn hele leven verzekerd is. De werkgever kan geconfronteerd worden met hogere premies, doordat de premies in het buitenland hoger zijn dan de Nederlandse premies. De werkgever wordt geconfronteerd met een afdrachtverplichting in het buitenland en dit zal leiden tot extra administratieve lasten.

In mijn ogen is het nog maar de vraag of sprake is van een knelpunt op het moment dat de detacheringsbepaling en de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 samenlopen. Ik ben van mening dat gesproken kan worden van een knelpunt van de Verordening 883/2004 en de toepassingsverordening 987/2009 op het moment dat de verordeningen geen adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in situaties van grensoverschrijdende arbeid. In bovenstaande situaties bieden de verordeningen een adequate oplossing voor de toewijzing van de verzekeringsplicht. Het knelpunt dat in de literatuur wordt genoemd, heeft betrekking op de wenselijkheid van de werknemer en de werkgever. In mijn ogen hoeft de samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten niet altijd te leiden tot ongewenste situaties. De werkgever kan, naast hogere premies, ook geconfronteerd worden met lagere premies. Dit zal in mijn ogen niet leiden tot een ongewenste situatie.

Daarnaast is het duidelijk wanneer sprake is van werken in verschillende lidstaten en wanneer sprake is van detachering. Iemand die wordt gedetacheerd en daarnaast nog werkzaamheden gaat verrichten in een andere lidstaat, komt in een situatie van werken in verschillende lidstaten terecht. De detacheringsbepaling is opgenomen om te zorgen dat de sociale verzekeringspositie van een gedetacheerde werknemer niet verandert op het moment dat de werknemer tijdelijk naar het buitenland gaat. Zo wordt voorkomen dat de sociale

---

¹⁶⁹ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: Moderner en eenvoudiger?, SDU maandblad Belasting Beschouwingen, 1 juni 2010 en J.J. Hendriks, Detachering of multistate?, loonzaken 2012, nummer 2.

¹⁷⁰ J.J. Hendriks, Detachering of multistate?, loonzaken 2012, nummer 2.

verzekeringspositie in korte tijd meerdere malen verandert¹⁷¹. Op het moment dat een gedetacheerde werknemer, naast zijn werkzaamheden in de staat waar hij wordt tewerkgesteld, ook nog werkzaamheden in een andere lidstaat gaat verrichten, is sprake van een verandering van de situatie. Ik ben van mening dat de detachingsregeling in een dergelijk geval geen toepassing meer moet vinden, omdat duidelijk sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten.

4.2.2 Het aanvragen van een A1-verklaring

Indien aan alle voorwaarden voor de detachingsregeling wordt voldaan, is de detachingsregeling van toepassing. Dit houdt in dat de wetgeving van de lidstaat vanuit waar de werknemer of zelfstandige wordt uitgezonden van toepassing blijft. Uit artikel 15, lid 1, van de toepassingsverordening 987/2009 vloeit de verplichting voort dat de werkgever of de zelfstandige moet melden dat sprake is van detachering. Deze melding moet gemaakt worden bij de bevoegde autoriteit van de lidstaat waarvan de wetgeving van toepassing blijft. De bevoegde autoriteit verstrekt een A1-verklaring aan de betrokkene en stuurt de informatie door naar het bevoegde orgaan in de staat waar de werkzaamheden verricht gaan worden. Bij de detachingsbepaling wordt de A1-verklaring aangevraagd bij de bevoegde autoriteit in de lidstaat waar de werknemer of zelfstandige onderworpen blijft aan de wet- en regelgeving inzake sociale zekerheid. In mijn ogen is het mogelijk dat een knelpunt optreedt met betrekking tot het aanvragen van een A1-verklaring. Dit heeft te maken met de mogelijkheid dat uitzendende staat de A1-verklaring beoordeelt, maar dat de staat, waar de tewerkstelling plaatsvindt, het niet eens is met deze beoordeling. De bevoegde autoriteit beoordeelt of wordt voldaan aan de voorwaarden voor de detachingsbepaling. De bevoegde autoriteit van de uitzendende staat mag controles uitvoeren om te kijken of de gedetacheerde werknemer zich, tijdens de periode van detachering, houdt aan de voorwaarden die gelden om onder de detachingsbepaling te vallen. Daarnaast mag de staat, waar de tewerkstelling plaatsvindt, een verzoek indienen bij het bevoegde orgaan in de uitzendende staat op het moment dat wordt getwijfeld aan de geldigheid of de juistheid van de afgegeven A1-verklaring¹⁷². Indien beide lidstaten het niet eens worden over de beoordeling van de A1-verklaring, kan dubbele verzekeringsplicht ontstaan. In de toepassingsverordening 987/2009 is bepaald dat de afgegeven verklaring bindend is voor de autoriteiten van de andere lidstaat, zolang deze niet

---

¹⁷¹ S. Klosse, Sociale zekerheidsrecht, 11^e druk, Kluwer, Deventer 2012, p. 643.

¹⁷² Art. 5, lid 2, Vo. 987/2009.

wordt ingetrokken of ongeldig wordt verklaard¹⁷³. Als de bevoegde autoriteiten van de lidstaten het onderling niet met elkaar eens kunnen worden, kunnen zij de zaak voorleggen aan de Administratieve Commissie of in iedere lidstaat een centraal contactpersoon aanwijzen die binnen 6 weken een beslissing neemt. Op het moment dat de zaak wordt voorgelegd aan de Administratieve Commissie, wordt geprobeerd binnen 6 maanden een oplossing te vinden voor het geschil¹⁷⁴.

Bovenstaande leidt in mijn ogen tot een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. De Verordening 883/2004 en de toepassingsverordening 987/2009 bevatten voldoende bepalingen die zorgen dat geen knelpunt optreedt bij de aanvraag van een A1-verklaring.

4.3 Werken in verschillende lidstaten

In hoofdstuk 3 is besproken wanneer sprake is van werken in verschillende lidstaten. In de meeste gevallen is het duidelijk dat sprake is van werkzaamheden in verschillende staten en wordt dat in de lidstaten ook als zodanig erkend. In sommige situaties kunnen de werkzaamheden in een lidstaat zo gering zijn dat in feite geen sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten¹⁷⁵. Een belangrijke vraag hierbij is de vraag wanneer sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten? Dit kan namelijk leiden tot onduidelijkheid over de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht van de werknemer¹⁷⁶.

De Verordening 883/2004 en de bijbehorende verordeningen beogen deze onduidelijkheid te voorkomen. In de Verordening 883/2004 wordt niet duidelijk aangegeven wanneer sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten. Aan de term ‘werken in verschillende lidstaten’ wordt in de toepassingsverordening 987/2009 een nadere invulling gegeven. Uit artikel 14, lid 5, lid 6 en lid 7, van de Verordening 987/2009 volgt dat sprake is van werken in meerdere lidstaten op het moment een werknemer afwisselend, dan wel gelijktijdig, werkzaamheden verricht op het grondgebied van twee of meer verschillende lidstaten. Hier wordt niet gekeken naar de duur, de frequentie, de aard en het regelmatige karakter van de

---

¹⁷³ Art. 5, lid 2, Vo. 987/2009.

¹⁷⁴ Besluit A1, PB EU 24 april 2010, C-106.

¹⁷⁵ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger?, SDU maandblad Belasting Beschouwingen 1-06-2010.

¹⁷⁶ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger?, SDU maandblad Belasting Beschouwingen 1-06-2010.

werkzaamheden. Het probleem met het vaststellen of sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten was voornamelijk aan de orde na de invoering van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009. Het probleem wordt in de literatuur, die stamt uit 2010, naar voren gebracht¹⁷⁷. In mijn ogen geeft de toepassingsverordening 987/2009 vandaag de dag voldoende invulling aan het begrip ‘werkzaamheden in verschillende landen’. De toepassingsverordening 987/2009 meldt dat geen sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten op het moment dat sprake is van marginale werkzaamheden¹⁷⁸. Uit de Practical Guide¹⁷⁹ volgt dat sprake is van marginale werkzaamheden op het moment dat de werkzaamheden minder dan 5% van de totale arbeidstijd uitmaken of minder dan 5% van de totale arbeidsbeloning toe te rekenen is aan deze werkzaamheden. Het is van belang om te bepalen of de werkzaamheden aan te merken zijn als werkzaamheden van bijkomstige aard¹⁸⁰. Op het moment dat we te maken hebben met werkzaamheden van bijkomstige aard, zijn deze werkzaamheden van ondergeschikt belang aan de hoofdwerkzaamheden. Werkzaamheden van ondergeschikt belang zijn aan te merken als marginale werkzaamheden. Dit betekent dat een werknemer of zelfstandige zich in een situatie van werken in verschillende lidstaten bevindt op het moment dat de werkzaamheden meer dan 5% van de totale arbeidstijd of totale arbeidsbeloning uitmaken¹⁸¹. De toepassingsverordening 987/2009 en de Practical Guide geven voldoende duidelijkheid over de vraag of sprake is van werken in verschillende lidstaten.

In mijn ogen is geen sprake meer van een knelpunt, omdat de toepassingsverordening 987/2009 voldoende invulling geeft aan het begrip ‘werken in verschillende lidstaten’. Hierdoor bieden de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht op het moment dat sprake is van werken in verschillende lidstaten. Indien geen sprake is van marginale werkzaamheden, is artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing. In mijn ogen volgen uit artikel 13 van de Verordening 883/2004 duidelijke aanwijfsregels voor de sociale verzekeringsplicht en leidt dit niet tot knelpunten.

---

¹⁷⁷ J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger?, SDU maandblad Belasting Beschouwingen 1-06-2010.

¹⁷⁸ Art. 14, lid 5 ter, Vo. 987/2009.

¹⁷⁹ Practical Guide, The legislation that applies to workers in the European Union (EU), the European Economic Area (EEA) and in Switzerland, part 2, § 2, November 2012.

¹⁸⁰ A.A.G. Driessen, Europese verordening sociale zekerheid: waar staan we nu?, FutD/Fiscaal Praktijkblad 2011, 3 november 2011.

¹⁸¹ J.J. Hendriks, Detachering of multistate?, Loonzaken 2012, nummer 2.

4.3.1 Het aanvragen van een A1-verklaring

Het aanvragen van een A1-verklaring op het moment dat de detachingsregeling van toepassing is, verloopt anders dan de aanvraag van een A1-verklaring bij werken in verschillende lidstaten. Indien sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten, dient een A1-verklaring te worden aangevraagd bij de bevoegde autoriteit in de woonstaat. Het bevoegde orgaan in de woonstaat beoordeelt de aanvraag en informeert zowel de werknemer of zelfstandige, als de werkstaten van de persoon over de voorlopige vaststelling¹⁸². De vaststelling wordt definitief binnen 2 maanden nadat de betrokken autoriteiten van de lidstaten in kennis zijn gesteld over de toewijzing van het sociale zekerheidsstelsel waaraan de betrokken werknemer of zelfstandige onderworpen wordt. De A1-verklaring wordt afgegeven door het bevoegde orgaan uit de woonstaat. Dit orgaan moet kijken naar de aard van de werkzaamheden en of hieruit voortvloeit dat sprake is van werkzaamheden in verschillende landen. In sommige gevallen is de werknemer of zelfstandige, die werkzaam is in verschillende lidstaten, niet werkzaam in de woonstaat. De werknemer of zelfstandige is op dat moment niet onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel van de woonstaat. Een A1-verklaring dient ook in dat geval aangevraagd te worden bij het bevoegde orgaan in de woonstaat. In mijn ogen is dit aan te merken als knelpunt. Op het moment dat de werknemer of zelfstandige een A1-verklaring aanvraagt bij de bevoegde autoriteit in de woonstaat, moet de bevoegde autoriteit kijken naar de aard van de werkzaamheden en of uit deze werkzaamheden voortvloeit dat sprake is van werkzaamheden in verschillende landen. In mijn ogen zal de aanvraag van een A1-verklaring langer duren op het moment dat de bevoegde autoriteit in de woonstaat moet beoordelen of de A1-verklaring moet worden toegekend. Het is mogelijk dat de bevoegde autoriteit in de woonstaat niet begrijpt of sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten. Een aanvraag zal hierdoor veel langer in behandeling worden genomen, waardoor lang onduidelijk is waar een werknemer of zelfstandige sociaal verzekerd is.

In mijn ogen is de aanvraag van een A1-verklaring bij de bevoegde autoriteit van de woonstaat aan te merken als knelpunt. In mijn ogen staat dit een snelle behandeling van de A1-verklaring in de weg. Aan de andere kant zie ik geen andere mogelijkheid dan de aanvraag in te dienen bij het bevoegde orgaan van de woonstaat. In de situatie van werken in verschillende lidstaten zijn meerdere lidstaten betrokken bij de woon- en werksituatie van de

---

¹⁸² Art. 16, lid 2, Vo. 987/2009.

werknemer of de zelfstandige. Iedere situatie van werken in verschillende lidstaten is anders en in elke situatie wordt de sociale verzekeringsplicht op een andere manier toegewezen. Indien wordt gekozen om de A1-verklaring aan te vragen bij het bevoegde orgaan in de werkstaat, kan de nieuwe vraag ontstaan waar de A1-verklaring aangevraagd moet worden. In het geval van meerdere werkgevers in meerdere lidstaten zal het onduidelijk zijn in welke werkstaat de aanvraag ingediend moet worden. Dit is de reden dat ik geen andere oplossing zie dan de aanvraag in te dienen bij de woonstaat van de werknemer of zelfstandige.

4.4 Bijzondere bepalingen van de Verordening 883/2004

In hoofdstuk 3 zijn naast de algemene bepalingen van artikel 13 van de Verordening 883/2004 ook de bijzondere bepalingen van artikel 13 van de Verordening 883/2004 behandeld. In hoofdstuk 3 is tevens behandeld welke verschillende situaties van grensoverschrijdende arbeid onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 vallen. In de situatie dat iemand verschillende soorten werkzaamheden uitoefent in verschillende lidstaten, wijzen de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 en de toepassingsverordening 987/2009 één lidstaat aan waar iemand sociaal verzekerd is. De werknemers die werkzaamheden verrichten in het internationale transport vallen, sinds de invoering van de Verordening 883/2004, onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Eerder in dit hoofdstuk is al uitgebreid stilgestaan bij werknemers in het internationale transport. Om deze reden wordt het internationale transport niet behandeld in hoofdstuk 4.4.

4.4.1 De werkgever is gevestigd buiten de EU

In de meeste situaties zorgen de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 voor een duidelijke toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. In het geval dat een werknemer werkzaamheden verricht in verschillende lidstaten voor een werkgever die gevestigd is buiten de EU, zijn de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 van toepassing. De toepassingsverordening 987/2009¹⁸³ bepaalt dat werknemers die werkzaamheden verrichten voor een werkgever die gevestigd is buiten de EU, verzekerd zijn in de woonstaat indien zij in een lidstaat wonen en daar geen substantieel deel van de werkzaamheden worden uitgeoefend. Hier treedt in mijn ogen geen knelpunt op.

---

¹⁸³ Art. 14, lid 11, Vo.987/2009.

4.4.2 Werken in een lidstaat, maar een uitkering ontvangen in een andere lidstaat

Een andere bijzondere situatie is de situatie dat een persoon een uitkering ontvangt uit een lidstaat, maar werkzaamheden uitoefent in een andere lidstaat. In dit geval moet de uitkering worden gekwalificeerd. Hier wordt een onderscheid gemaakt tussen een kortlopende uitkering, een langlopende uitkering en een werkloosheidsuitkering. Personen die een uitkering ontvangen die betrekking heeft op uitgeoefende werkzaamheden, worden beschouwd als personen die arbeid verrichten¹⁸⁴. Zij zijn sociaal verzekerd in de lidstaat waaruit de uitkering wordt ontvangen. Indien de persoon een uitkering ontvangt uit een lidstaat en werkzaamheden uitoefent in een andere lidstaat, is sprake van werken in verschillende lidstaten. De aanwijfsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 zijn van toepassing. Dit betekent dat moet worden gekeken of in de woonstaat sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden. Op het moment dat sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden, is deze persoon sociaal verzekerd in de woonstaat.

Eerst zal de situatie dat een betrokken persoon een kortlopende uitkering ontvangt worden uitgewerkt. Een kortlopende uitkering wordt gezien alsof nog steeds werkzaamheden worden verricht in de lidstaat van waaruit de kortlopende uitkering wordt ontvangen¹⁸⁵. De situatie is geschetst in onderstaand figuur:

Lidstaat A	Lidstaat B
Woonstaat	
Voormalige werkstaat	Huidige werkstaat
Verstrekt kortlopende uitkering	

Persoon X woont in lidstaat A en ontvangt een kortlopende uitkering uit de voormalige werkstaat, lidstaat A. Daarnaast is lidstaat B de huidige werkstaat van persoon X. De kortlopende uitkering wordt gezien alsof nog werkzaamheden worden verricht in lidstaat A, waardoor sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten. De sociale verzekeringsplicht wordt toegewezen aan lidstaat A op het moment dat daar een substantieel deel van de werkzaamheden wordt verricht. Dit betekent dat de kortlopende uitkering, die wordt ontvangen uit lidstaat A, moet worden aangemerkt als een substantieel deel van de

¹⁸⁴ Art. 11, lid 2, Vo.883/2004.

¹⁸⁵ Art. 11, lid 2, Vo. 883/2004.

werkzaamheden. Op het moment dat de kortlopende uitkering toeziet op 25% van de totale arbeidsbeloning, is persoon X sociaal verzekerd in lidstaat A. In het geval dat de kortlopende uitkering toeziet op minder dan 25% van de totale arbeidsbeloning, wordt de sociale verzekeringsplicht toegewezen aan lidstaat B. Op het moment dat persoon X verhuist naar lidstaat B, zal moeten worden beoordeeld of de werkzaamheden in lidstaat B zijn aan te merken als een substantieel deel van de totale werkzaamheden. In mijn ogen biedt de Verordening 883/2004 een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in het geval dat een kortlopende uitkering wordt ontvangen uit een andere lidstaat dan de huidige werkstaat. Hierdoor is in mijn ogen geen sprake van een knelpunt bij een kortlopende uitkering.

De situatie dat iemand een langlopende uitkering ontvangt uit een lidstaat, wordt niet gezien alsof werkzaamheden worden verricht op het grondgebied van die lidstaat¹⁸⁶. In dit geval kan niet gesproken worden van werkzaamheden in verschillende lidstaten. De aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 zijn niet van toepassing, maar de hoofdregel van artikel 11, lid 3, van de Verordening 883/2004 is van toepassing. De persoon die een langlopende uitkering ontvangt uit een lidstaat en tegelijkertijd werkzaamheden uitoefent in een andere lidstaat, is onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel van de werkstaat.

Op het moment dat personen een werkloosheidsuitkering ontvangen, zijn zij verzekerd in de lidstaat die deze werkloosheidsuitkering uitkeert. In artikel 11, lid 3 onderdeel a, van de Verordening 883/2004 is bepaald dat degene die een werkloosheidsuitkering ontvangt in overeenstemming met de wetgeving van de woonstaat, verzekerd is in de woonstaat. Dit betekent dat persoon X, die in lidstaat A woont en een werkloosheidsuitkering ontvangt in lidstaat A, sociaal verzekerd is in lidstaat A.

Nu de situatie dat persoon X een partner heeft, genaamd Y. Persoon Y ontvangt een werkloosheidsuitkering uit de woonstaat en persoon X verricht werkzaamheden in de woonstaat. Persoon X en persoon Y gaan de woonstaat verleggen naar lidstaat B. Hier een schets van de situatie:

---

¹⁸⁶ Art. 11, lid 2, Vo. 883/2004.

Lidstaat A	Lidstaat B		Lidstaat A	Lidstaat B
Woonstaat		→		Woonstaat
Werkstaat persoon X				Werkstaat persoon X
Verstrekt werkloosheidsuitkering aan persoon Y			Verstrekt werkloosheidsuitkering aan persoon Y	

De woonstaat wordt verlegd naar lidstaat B, waardoor persoon Y een werkloosheidsuitkering ontvangt die niet in overeenstemming is met de wetgeving van de woonstaat. De sociale verzekeringsplicht van persoon X wordt toegewezen aan de werkstaat. Dit volgt uit de hoofd aanwijfsregel van artikel 11 van de Verordening 883/2004.

Het is de vraag in welke lidstaat persoon Y sociaal verzekerd is en of het recht op een werkloosheidsuitkering blijft behouden bij de verhuizing naar een andere lidstaat. In artikel 64 van de Verordening 883/2004 is bepaald dat het recht op een werkloosheidsuitkering bij verhuizing naar een andere lidstaat, onder bepaalde voorwaarden, kan blijven bestaan. De werkloze dient in die andere lidstaat op zoek te gaan naar werk en daarnaast moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan om de werkloosheidsuitkering te behouden¹⁸⁷. Deze voorwaarden hebben betrekking op de georganiseerde controles van de lidstaat. Deze controles zijn om te zorgen dat personen die een werkloosheidsuitkering ontvangen, daadwerkelijk op zoek gaan naar een nieuwe baan. Ten eerste dient de betrokkene minimaal 4 weken voorafgaand aan zijn vertrek, werkzoekend te zijn geweest in de lidstaat van vertrek. Ten tweede dient betrokkene zich in de lidstaat waarheen hij vertrekt in te schrijven als werkzoekend, zodat betrokkene daar onder de controles blijft vallen. Op het moment dat betrokkene naar een andere lidstaat vertrekt en zich daar aanmeldt voor de georganiseerde controle van die lidstaat, blijft het recht op een werkloosheidsuitkering ten minste drie maanden bestaan¹⁸⁸. Deze termijn kan verlengd worden door het bevoegde orgaan in de bevoegde lidstaat tot maximaal zes maanden¹⁸⁹. De bevoegde lidstaat verleent de uitkering en de uitkering komt ook voor rekening van de bevoegde lidstaat¹⁹⁰. Hieruit volgt dat een

¹⁸⁷ Art. 64, lid 1, Vo.883/2004.

¹⁸⁸ Art. 64, lid 1, onderdeel c, Vo. 883/2004.

¹⁸⁹ Art. 64, lid 1, onderdeel c, Vo. 883/2004.

¹⁹⁰ Art. 64, lid 1, onderdeel d, Vo.883/2004.

werkloze onder de wetgeving van de bevoegde lidstaat blijft vallen zolang de werkloze een werkloosheidsuitkering ontvangt uit de bevoegde lidstaat.

Om terug te komen op de situatie van persoon Y, volgt dat persoon Y sociaal verzekerd blijft in lidstaat A. Dit geldt in ieder geval zolang de werkloosheidsuitkering wordt betaald door lidstaat A. Uit artikel 64 van de Verordening 883/2004 volgt dat het recht op een werkloosheidsuitkering bij verhuizing naar een andere lidstaat drie maanden blijft bestaan. Wel is een verlening mogelijk tot maximaal zes maanden. Na deze termijn zal de sociale verzekeringsplicht van persoon Y verplaatsen naar lidstaat B.

Ik ben van mening dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 een adequate oplossing bieden in het toewijzen van de sociale verzekeringsplicht in de situaties dat personen een uitkering ontvangen. In de verordening wordt duidelijk aangegeven wanneer sprake is van een kortlopende uitkering, een langlopende uitkering en een werkloosheidsuitkering. Ook in de situatie dat een uitkeringsgerechtigde naar een andere lidstaat verhuist, wordt duidelijk aangegeven wat gebeurt met de uitkering en de sociale zekerheidspositie. In mijn ogen kan niet worden gesproken van een knelpunt in de situatie dat wordt gewerkt in een lidstaat en een uitkering wordt ontvangen uit een andere lidstaat.

4.4.3 Werkgever bevindt zich op een landgrens

Hoewel dit probleem zich slechts in weinig gevallen voor zal doen, is dit probleem wel belangrijk om te bespreken. In de oude Verordening 1408/71 was een speciale bepaling opgenomen voor grensbedrijven. Grensbedrijven zijn bedrijven die gevestigd zijn op een landgrens van twee lidstaten. De oude Verordening 1408/71 bepaalde waar een werknemer sociaal verzekerd was op het moment dat de werkgever zich op een landgrens bevond¹⁹¹. De sociale zekerheidsplicht werd toegewezen aan de lidstaat waar de onderneming zijn zetel had¹⁹². In de nieuwe Verordening 883/2004 komt deze aanwijfsregel niet meer terug en wordt de onderworpenheid aan de sociale zekerheid toegewezen volgens de aanwijfsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Dit betekent dat moet worden beoordeeld of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. De hoofdregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 bepalen dat indien een werknemer werkzaamheden

---

¹⁹¹ J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 186.

¹⁹² Art. 14, lid 3, Vo. 1408/71.

verricht voor één werkgever, moet worden bepaald of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. Op het moment dat sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat, is de werknemer verzekerd in de woonstaat. Op het moment dat geen sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat, is de werknemer verzekerd in de zetelstaat van de werkgever. Werkzaamheden worden als substantieel deel van de werkzaamheden aangemerkt op het moment dat de werkzaamheden toezien op 25% van de totale arbeidstijd of arbeidsbeloning.

In mijn ogen is een belangrijke vraag, de vraag hoe wordt beoordeeld of 25% van de totale arbeidstijd of arbeidsbeloning wordt uitgeoefend in de woonstaat. Door de onderneming loopt namelijk een landgrens. Deze landgrens zorgt dat de werknemer werkzaamheden in verschillende landen uitoefent, anders zou artikel 13 van de Verordening 883/2004 niet van toepassing kunnen zijn. Een onderneming die gevestigd is op de landgrens van Nederland met Duitsland, heeft zijn zetel in Duitsland. Op het moment dat daar een werknemer werkt die woonachtig is in Nederland, moet worden bepaald waar deze werknemer zijn werkzaamheden verricht. Stel dat een Nederlandse werknemer achter een computer op het grondgebied van Duitsland werkt, dan werkt deze werknemer geen substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. In dat geval zal de sociale verzekeringsplicht moeten worden toegewezen aan Duitsland. Dit kan leiden tot de ongewenste situatie dat de Nederlandse werknemer wordt onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel van Duitsland. Aan de andere kant vraag ik me af of dit in de praktijk tot problemen zal leiden. In mijn ogen zal eenvoudig kunnen worden bepaald waar de werkzaamheden worden uitgeoefend. Daarnaast kent de Verordening 883/2004 een bepaling waarin wordt geregeld dat lidstaten onderling een overeenkomst kunnen sluiten indien de aanwijsregels tot een ongewenste situatie leiden¹⁹³.

Ik ben van mening dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 een adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in de situatie dat de onderneming zich op een landgrens bevindt. Artikel 13 van de Verordening wijst de sociale verzekeringsplicht toe aan de woonstaat op het moment dat daar een substantieel deel van de werkzaamheden wordt uitgeoefend. Indien deze aanwijsregels leiden tot een ongewenste situatie, bevat de Verordening 883/2004 een bepaling die zorgt dat

---

¹⁹³ J.J.G Sijstermans, ea, Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht, SDU Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 206.

lidstaten in een dergelijke situatie een onderlinge overeenkomst kunnen sluiten¹⁹⁴. Hierdoor voorziet de Verordening 883/2004 in de mogelijkheid om af te wijken van de situatie dat een Nederlandse werknemer niet sociaal verzekerd kan zijn in Nederland op het moment dat deze werknemer werkzaamheden verricht bij een onderneming die zich op een landgrens bevindt. Dit betekent dat de Verordening 883/2004 voldoende bepalingen bevat die een eventueel probleem weg kunnen nemen, waardoor in mijn ogen geen sprake is van een knelpunt van de Verordening 883/2004.

4.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk is ingegaan op de vraag of de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 een duidelijke toewijzing bieden in alle situaties van grensoverschrijdende arbeid. In dit hoofdstuk is onderzocht of de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 knelpunten bevatten. Een situatie kan een knelpunt bevatten op het moment dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 geen adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht aan een lidstaat. De aanwijsregels die in dit hoofdstuk zijn behandeld zijn de aanwijsregels voor werknemers in het internationale transport, voor gedetacheerde werknemers en voor personen die werkzaamheden in verschillende lidstaten uitoefenen.

Voor werknemers in het internationale transport is in de Verordening 883/2004 geen aparte aanwijsregel opgenomen. De Verordening 1408/71 bevatte een bepaling die regelde waar iemand sociaal verzekerd was indien diegene in het internationale transport werkzaamheden verrichtte. De reden om deze bepaling niet meer op te nemen in de nieuwe Verordening 883/2004 heeft te maken met het feit dat werknemers in het internationale transport nu eerder sociaal verzekerd zijn in de woonstaat. In de Verordening 883/2004 vallen deze werknemers namelijk onder de aanwijsregels van artikel 13. Dit betekent dat deze werknemers sociaal verzekerd zijn in de woonstaat op het moment dat zij daar een substantieel deel van de werkzaamheden verrichten. Onder een ‘substantieel deel’ wordt een percentage van 25% van de totale arbeidstijd of de arbeidsbeloning verstaan. De oude Verordening 1408/71 wees de sociale verzekeringsplicht pas toe aan de woonstaat op het moment dat de werknemer daar in hoofdzaak werkzaam was. Onder ‘in hoofdzaak werkzaam zijn’ wordt een percentage van 70% verstaan. Dit betekent dat werknemers in het internationale verkeer onder de nieuwe

---

¹⁹⁴ Art. 16, lid 1, Vo. 883/2004.

Verordening 883/2004 eerder sociaal verzekerd zullen zijn in de woonstaat. Werknemers in het internationale transport werken in verschillende lidstaten en aan de hand van de totale arbeidstijd en arbeidsbeloning wordt bepaald of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. Het is echter de vraag hoe de totale arbeidstijd wordt bepaald, omdat het voor het internationale vervoer niet relevant is hoeveel wordt gewerkt in de woonstaat. Ik ben van mening dat het met name voor het internationale transport van belang is dat een bepaling wordt opgenomen die bepaalt hoe moet worden omgegaan met de beoordeling of 25% van de arbeidstijd of arbeidsbeloning is toe te rekenen aan de woonstaat. Deze onduidelijkheden leiden tot een knelpunt van de Verordening 883/2004, omdat deze onduidelijkheid een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in de weg staat.

Een ander knelpunt dat in de literatuur wordt genoemd, is de samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten. Een dergelijke situatie doet zich voor indien een gedetacheerde werknemer, naast zijn functie in de staat van tewerkstelling, nog werkzaamheden in een andere lidstaat gaat uitoefenen. Op dat moment kan de sociale zekerheidspositie van gedetacheerde werknemer veranderen. In de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 is geen bepaling opgenomen die regelt dat de aanwijfsregel van artikel 12 van de Verordening 883/2004 voorrang krijgt op de aanwijfsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de detacheringregeling geen toepassing meer vindt op het moment dat de gedetacheerde werknemer of zelfstandige vanuit zijn functie in de staat waar hij is tewerkgesteld, ook nog werkzaamheden gaat verrichten in een andere lidstaat. Ik ben van mening dat gesproken kan worden van een knelpunt op het moment dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 geen adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in situaties van grensoverschrijdende arbeid. Ik ben van mening dat de verordeningen, in het geval van samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten, een adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. Het is duidelijk wanneer sprake is van detachering en wanneer sprake is van werken in verschillende lidstaten. De detacheringbepaling voorkomt dat de sociale zekerheidspositie in korte tijd meerdere malen verandert. Op het moment dat een gedetacheerde werknemer nog werkzaamheden in een andere lidstaat gaat uitoefenen, is sprake van een verandering van de

situatie. Ik ben van mening dat de detacheringsregeling in een dergelijk geval geen toepassing meer moet vinden, omdat duidelijk sprake is van werkzaamheden in verschillende lidstaten.

Het aanvragen van een A1-verklaring kan leiden tot een meningsverschil tussen de uitzendende lidstaat en de lidstaat waar de tewerkstelling plaatsvindt. Het bevoegde orgaan van de uitzendende lidstaat beoordeelt de aanvraag en stelt daarna de werkgever, de werknemer en de lidstaat waar de tewerkstelling plaatsvindt op de hoogte. Op het moment dat het bevoegde orgaan van de lidstaat waar de tewerkstelling plaatsvindt, twijfelt aan de juistheid en de geldigheid van de afgegeven A1-verklaring, kan zich de situatie voordoen dat beide lidstaten het niet eens zijn over de beoordeling. In de toepassingsverordening 987/2009 is een bepaling opgenomen die regelt dat de zaak voorgelegd kan worden aan de Administratieve Commissie of aan een contactpersoon in beide lidstaten op het moment dat de lidstaten het onderling niet eens worden over de beoordeling van de A1-verklaring. In mijn ogen bevatten de verordeningen voldoende bepalingen die zorgen dat geen knelpunt optreedt bij het aanvragen van een A1-verklaring.

Bij werken in verschillende lidstaten was een belangrijke vraag de vraag wanneer sprake was van werkzaamheden in verschillende lidstaten. Dit knelpunt is opgelost door de invoering van artikel 14, lid 5 ter, van de toepassingsverordening 987/2009. Uit deze bepaling volgt dat geen sprake is van werken in verschillende lidstaten op het moment dat de werkzaamheden in een lidstaat minder dan 5% van de totale arbeidstijd of arbeidsbeloning uitmaken. In mijn ogen is hier geen sprake van een knelpunt, omdat de verordeningen voldoende invulling geven aan het begrip 'werken in verschillende lidstaten'. Bij werken in verschillende lidstaten moet de A1-verklaring aangevraagd worden bij de bevoegde autoriteit van de woonstaat. In mijn ogen is dit aan te merken als knelpunt, omdat dit een snelle behandeling van de aanvraag in de weg kan staan. Aan de andere kant zie ik geen andere mogelijkheid dan de aanvraag in te dienen bij het bevoegde orgaan in de woonstaat. Dit heeft te maken met het feit dat sprake kan zijn van verschillende werkgevers in verschillende lidstaten.

Indien een werknemer in een lidstaat woonachtig is en de werkgever is gevestigd buiten de EU, zorgt de toepassingsverordening 987/2009 dat deze werknemers verzekerd zijn in de woonstaat. Dit geldt ook indien geen substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat wordt uitgeoefend. Dit is niet aan te merken als een knelpunt van de Verordening 883/2004. In de situatie dat personen in de ene lidstaat werkzaamheden verrichten en

daarnaast vanuit een andere lidstaat een uitkering ontvangen, is het van belang om deze uitkering te kwalificeren. In de verordeningen zijn voldoende bepalingen opgenomen die zorgen dat geen onduidelijkheden optreden in de situatie dat iemand werkzaamheden verricht in een lidstaat en tegelijkertijd een uitkering ontvangt uit een andere lidstaat. De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 zorgen voor een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht, waardoor in mijn ogen geen sprake is van een knelpunt.

De laatste bijzondere situatie heeft betrekking op de situatie dat de onderneming zich bevindt op een landgrens. Deze werknemers vallen onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Het is van belang om duidelijkheid te hebben over de vraag hoe wordt beoordeeld of 25% van de arbeidstijd of arbeidsbeloning wordt toegewezen aan de woonstaat. In de praktijk zal het vaak duidelijk te traceren zijn waar de werkzaamheden worden uitgeoefend. Daarnaast kent de Verordening 883/2004 een bepaling die zorgt dat lidstaten een onderlinge overeenkomst kunnen sluiten op het moment dat de aanwijsregels van artikel 11 t/m artikel 15 leiden tot een ongewenste situatie. Hierdoor voorziet de Verordening 883/2004 in de mogelijkheid om af te wijken van de situatie dat een Nederlandse werknemer niet sociaal verzekerd kan zijn in Nederland op het moment dat deze werknemer werkzaamheden verricht bij een onderneming die zich op een landgrens bevindt. Dit betekent dat de Verordening 883/2004 voldoende bepalingen bevat die een eventueel probleem weg kunnen nemen, waardoor in mijn ogen geen sprake is van een knelpunt van de Verordening 883/2004.

Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen

In deze scriptie staat de vraag waar iemand sociaal verzekerd is centraal. De Verordening 883/2004 en de toepassingsverordening 987/2009 bevatten aanwijfsregels voor de bepaling waar iemand onderworpen is aan het stelsel van sociale zekerheid. In deze scriptie stond de volgende vraag centraal:

“Bieden de EG-Verordening 883/2004 en de hieraan gekoppelde verordeningen in alle grensoverschrijdende situaties een adequate oplossing voor de toewijzing van de verzekeringsplicht aan een lidstaat of kan hier nog sprake zijn van knelpunten, zo ja, op welke wijze kunnen deze knelpunten worden opgelost?”

Door globalisering vindt steeds meer grensoverschrijdend verkeer van personen, kapitaal en goederen plaats. Multinationale ondernemingen zenden bijvoorbeeld werknemers uit naar een vestiging in het buitenland. Deze uitzendingen kunnen variëren van een zakenreis tot een uitzending van een aantal jaar. Dit leidt tot vragen met betrekking tot sociale zekerheid. De belangrijkste vraag is de vraag waar iemand in situaties van grensoverschrijdende arbeid sociaal verzekerd is. Dit is geregeld in de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009. De Verordeningen betreffende sociale zekerheid vloeien voort uit verdragen van de EU. In het VWEU wordt namelijk geregeld dat de Europese Raad een stelsel moet invoeren dat zorgt dat werknemers hun opgebouwde socialezekerheidsrechten kunnen behouden in situaties van grensoverschrijdende arbeid. De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 bevatten bepalingen die een lidstaat aanwijzen waar iemand sociaal verzekerd is. Het is echter een belangrijke vraag of de verordeningen in gevallen van grensoverschrijdende arbeid nog knelpunten bevatten die een duidelijke toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in de weg staan.

Om een beeld te vormen van de bepalingen die de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 bevatten, heb ik eerst uitgewerkt hoe de verordeningen zijn ontstaan en welke aanwijfsregels deze verordeningen bevatten. Vervolgens heb ik gekeken op welke punten de verordeningen nog knelpunten zouden kunnen bevatten. Ik ben tot de conclusie gekomen dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 slechts een aantal knelpunten bevatten. Deze knelpunten heb ik nader uitgewerkt en ik ben op zoek gegaan naar mogelijke oplossingen voor deze knelpunten.

5.1 De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009

De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 bevatten bepalingen die regelen waar iemand sociaal verzekerd is. De bepalingen die de verordeningen bevatten, hebben een rechtstreekse werking op alle lidstaten van de EU. Met landen die niet zijn toegetreden tot de EU is een aparte overeenkomst gesloten, zodat de regelingen die betrekking hebben op sociale zekerheid ook van toepassing zijn op landen die behoren tot het grondgebied van de EER en Zwitserland. De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 zijn in de plaats getreden van de Verordening 1408/71 en de toepassingsverordening 574/72. De toepassingsverordening 987/2009 bevat bepalingen die invulling geven aan de wijze waarop de Verordening 883/2004 moet worden toegepast. Een belangrijke bepaling om te benoemen, is het overgangsrecht van de Verordening 883/2004. Op het moment dat de Verordening 883/2004 dezelfde lidstaat toewijst als de Verordening 1408/71, treedt de Verordening 883/2004 automatisch in werking. Indien de Verordening 883/2004 een andere lidstaat aanwijst dan de oude Verordening 1408/71, treedt het overgangsrecht in werking. Dit betekent dat personen nog maximaal 10 jaar vanaf 1 mei 2010 onder de aanwijsregels van de Verordening 1408/71 kunnen vallen, mits de woon- en werksituatie niet verandert. Op het moment dat betrokken personen de nieuwe aanwijsregel gunstiger vinden, kunnen zij een verzoek indienen om onder de aanwijsregels van de Verordening 883/2004 te vallen. Het overgangsrecht is belangrijk om te benoemen, omdat het mogelijk is dat knelpunten niet ontstaan op het moment dat personen onder het overgangsrecht vallen.

De Verordening 883/2004 heeft een exclusieve werking. Dit wil zeggen dat de aanwijsregels van de Verordening 883/2004 de wetgeving van één lidstaat toewijzen, met uitsluiting van iedere andere wetgeving. Een belangrijk component van de exclusieve werking is de sterke werking van de Verordening 883/2004. Dit houdt in dat de aanwijsregels van de Verordening 883/2004 voorrang hebben op de nationale regelgeving. De personele werkingssfeer van de Verordening 883/2004 geeft aan welke personen een beroep kunnen doen op de verordeningen. Dit zijn alle onderdanen van de lidstaten die onder de reikwijdte van de Verordening 883/2004 vallen. Daarnaast kunnen personen met een niet-EU nationaliteit, onder voorwaarden, ook onder reikwijdte van de Verordening 883/2004 vallen. De materiële

werkings sfeer houdt in dat de verordeningen van toepassing zijn op alle wetgeving die betrekking heeft op verschillende takken van sociale zekerheid.

De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 bevatten verschillende hoofd aanwijsregels. Deze hoofd aanwijsregels van artikel 11 van de Verordening 883/2004 zullen nu volgen in een schematisch overzicht.

Hoofdrege l voor	Aangewezen staat waar verzekeringsplicht ontstaat	Wettelijke grondslag
Werknemers en zelfstandigen	Werkstaat	Art. 11, lid 3, onderdeel a, Vo. 883/2004
Ambtenaren	Staat waarvoor zijn in dienst zijn als ambtenaar	Art. 11, lid 3, onderdeel b, Vo. 883/2004
Militaire dienstplichtigen	Staat waarvoor zij worden opgeroepen	Art. 11, lid 3, onderdeel d, Vo. 883/2004
Inactieven (niet zijnde inactieven die een werkloosheidsuitkering ontvangen)	Woonstaat	Art. 11, lid 3, onderdeel e, Vo. 883/2004
Werklozen met werkloosheidsuitkering	Werkstaat	Art. 11, lid 2, Vo. 883/2004
Zeevarenden	Vlagstaat	Art. 11, lid 4, Vo. 883/2004
Personen als lid van luchtvaart- en cabinepersoneel	Staat waar het lid zijn thuisbasis heeft	Art. 11, lid 5, Vo. 883/2004

Naast de hoofd aanwijsregels van artikel 11 van de Verordening 883/2004, kent de Verordening 883/2004 een aantal afwijkende regels. De eerste afwijkende regel is terug te vinden in artikel 12 van de Verordening 883/2004. Op het moment dat een werknemer of zelfstandige wordt uitgezonden, kan de werknemer of zelfstandige sociaal verzekerd blijven in de uitzendende lidstaat. Om onder de detacheringbepaling te vallen moet worden voldaan aan de voorwaarden die worden genoemd in artikel 12 van de Verordening 883/2004. Zo moet sprake zijn van een tijdelijke uitzending van maximaal 24 maanden, moeten de werkzaamheden worden verricht voor rekening van de uitzendende werkgever en mag de

werknemer niet worden uitgezonden ter vervanging van een eerder uitgezonden werknemer. Bij zelfstandigen moet ook sprake zijn van een tijdelijke uitzending en daarbij moeten de werkzaamheden van overeenkomstige aard zijn.

Artikel 13 van de Verordening 883/2004 bevat andere afwijkende bepalingen. Dit artikel ziet toe op situaties van werken in verschillende lidstaten. Iedere situatie is anders en in elke situatie wordt de sociale verzekeringsplicht anders toegewezen. Dit wordt duidelijk aan de hand van een schematisch overzicht.

	Aanwijsregel	Voorwaarden	Toepasselijke wetgeving
Werknemer met meerdere werkgevers in verschillende lidstaten	Art. 13, lid 1, onderdeel a, Vo. 883/2004	Meer dan 25% van de arbeid wordt verricht in de woonstaat.	Woonstaat
Werknemer met één werkgever	Art. 13, lid 1, onderdeel b, Vo. 883/2004	Minder dan 25% van de arbeid wordt verricht in de woonstaat.	Zetelstaat van de werkgever.
Werknemer met meerdere werkgevers die in dezelfde lidstaat hun zetel hebben	Art. 13, lid 1, onderdeel b, Vo. 883/2004	Minder dan 25% van de arbeid wordt verricht in de woonstaat.	Zetelstaat van de werkgever.
Werknemer met meerdere werkgevers	Art. 13, lid 1, onderdeel a, Vo. 883/2004	Werkgevers zijn gevestigd in verschillende lidstaten, niet zijnde de woonstaat van de werknemer.	Woonstaat
Zelfstandige	Art. 13, lid 2, onderdeel a, Vo. 883/2004	Meer dan 25% van de arbeid wordt verricht in woonstaat.	Woonstaat
Zelfstandige	Art. 13, lid 2,	Minder dan 25% van	Staat waar zich het

	onderdeel b, Vo. 883/2004	de arbeid wordt verricht in woonstaat.	centrum van belangen van de werkzaamheden bevindt.
Zelfstandige en werknemer	Art. 13, lid 3, Vo. 883/2004	Werkzaamheden in een lidstaat als zelfstandige en in een andere lidstaat als werknemer.	De staat waar de werkzaamheden in loondienst worden verricht.

In de situaties van detachering en werken in verschillende lidstaten is het noodzakelijk om een A1-verklaring aan te vragen. Een A1-verklaring zorgt dat een werknemer of een zelfstandige kan aantonen waar hij/zij sociaal verzekerd is. Met een A1-verklaring kan de werkgever aantonen waar de sociale verzekeringspremies worden afgedragen. De aanvraag van een A1-verklaring voor werken in verschillende lidstaten moet ingediend worden bij de bevoegde autoriteit in de woonstaat. Het bevoegde orgaan beoordeelt de aanvraag en informeert zowel de werknemer of zelfstandige, als de betrokken werkstaten over de voorlopige vaststelling van de sociale verzekeringsplicht. In het geval van detachering moet de aanvraag van de A1-verklaring worden ingediend bij de bevoegde autoriteit in de lidstaat waarvan de wetgeving van toepassing blijft.

Artikel 13 van de Verordening 883/2004 kent naast bovenstaande aanwijsregels nog een aantal speciale aanwijsregels. Zo is een aanwijsregel opgenomen voor personen die zowel als ambtenaar werkzaamheden verrichten, als werkzaamheden al dan niet in loondienst. Artikel 13 van de Verordening 883/2004 bevat ook een fictiebepaling. Deze bepaling houdt in dat de premieplicht wordt berekend over het wereldinkomen.

5.2 Knelpunten

In hoofdstuk 4 is gekeken of de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 knelpunten bevatten in verschillende situaties van grensoverschrijdende arbeid. Onder een knelpunt wordt verstaan dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 geen adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. Met een adequate oplossing wordt bedoeld dat de toewijzing duidelijk en correct moet zijn en dat de toewijzing geen

onduidelijkheden mag bevatten. Sommige bepalingen kunnen inderdaad nog knelpunten bevatten. Deze bepalingen wijzen de sociale verzekeringsplicht niet duidelijk toe, of de toewijzing past in mijn ogen niet bij de situatie.

Knelpunt 1: internationaal transport

Een mogelijk knelpunt kan optreden bij werkzaamheden in het internationale transport. In de oude Verordening 1408/71 was een bepaling opgenomen voor werknemers in het internationale transport. De regel bepaalde dat werknemers in het internationale transport sociaal verzekerd waren in de lidstaat waar de werkgever zijn zetel had. Op deze regel bestonden twee uitzonderingen. De eerste uitzondering bepaalde dat een werknemer, die werkzaamheden verricht bij een filiaal of vaste vertegenwoordiger in een andere lidstaat dan waar de werkgever zijn zetel heeft, sociaal verzekerd is in de lidstaat waar het filiaal of de vaste vertegenwoordiger is gevestigd. De tweede uitzondering bepaalt dat de werknemer die in hoofdzaak werkzaam is op het grondgebied van zijn woonstaat, sociaal verzekerd is in zijn woonstaat, zelfs indien de werkgever zijn zetel in een andere lidstaat heeft. In hoofdzaak betekent dat 70% van de werkzaamheden moet worden uitgeoefend in de woonstaat. In de nieuwe Verordening 883/2004 is een dergelijke bepaling niet opgenomen. Personen die werkzaamheden verrichten in het internationale transport vallen onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Dit betekent dat zij sociaal verzekerd zijn in de woonstaat op het moment dat daar een substantieel deel van de werkzaamheden wordt verricht. Dit betekent dat werknemers in het internationale transport onder de nieuwe aanwijsregels eerder sociaal verzekerd zullen zijn in de woonstaat, namelijk op het moment dat 25% van de arbeidsbeloning of arbeidstijd kan worden toegerekend aan de woonstaat. Ik ben van mening dat dit tot uitvoeringsproblemen kan leiden. De beoordeling van de vraag hoe wordt bepaald of een substantieel deel van de werkzaamheden wordt uitgeoefend, is in mijn ogen lastig te bepaling in het internationale transport. Alle personen die werkzaamheden verrichten in meerdere lidstaten kunnen te maken krijgen met de situatie dat de sociale verzekeringspositie verandert. In mijn ogen is het met name voor werknemers in het internationale transport van belang dat wordt geregeld wanneer sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. Om te kunnen beoordelen of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden, wordt gekeken naar arbeidspatronen, transportroutes en geschatte reistijden. Voor het vervoeren van vracht is het niet relevant hoeveel arbeidstijd in elke lidstaat wordt verricht. Hierdoor zal de totale arbeidstijd in de woonstaat niet precies worden bijgehouden. In grensgebieden kan het daarnaast voorkomen

dat meerdere malen per dag een landgrens wordt overschreden. In mijn ogen zal dit leiden tot onduidelijkheden over de totale arbeidstijd in de woonstaat. Ik ben van mening dat het een tekortkoming is van de verordeningen dat geen duidelijkheid wordt geschept over de toerekening van de totale arbeidstijd aan de verschillende lidstaten. In mijn ogen staan deze onduidelijkheden een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in de weg.

Knelpunt 2: samenloop detachering en werken in verschillende lidstaten

Een mogelijk tweede knelpunt van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 heeft te maken met de samenloop tussen detachering en werken in verschillende lidstaten. Een dergelijke situatie doet zich voor indien een gedetacheerde werknemer, naast zijn functie in de staat van tewerkstelling, nog werkzaamheden in een andere lidstaat gaat uitoefenen. Op dat moment kan de sociale verzekeringspositie van de gedetacheerde werknemer veranderen. De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 bevatten geen bepaling die regelt dat artikel 12 van de Verordening 883/2004 voorrang krijgt op de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de detacheringbepaling geen toepassing meer vindt op het moment dat de gedetacheerde werknemer of zelfstandige vanuit zijn functie in de staat waar hij is tewerkgesteld, ook nog werkzaamheden gaat verrichten in een andere lidstaat. In mijn ogen is hier geen sprake van een knelpunt van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009. In het geval dat sprake is van samenloop van detachering en werken in verschillende lidstaten wijzigt de sociale verzekeringspositie van de gedetacheerde werknemer als gevolg van een nieuwe werksituatie. Op dat moment is duidelijk sprake van werken in verschillende lidstaten, waardoor in mijn ogen de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004 toepassing moeten vinden. Ik ben van mening dat de verordeningen een adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. De verordeningen bevatten duidelijk bepalingen die aangeven wanneer sprake is van detachering en wanneer sprake is van werken in verschillende lidstaten. Ook het aanvragen van een A1-verklaring bij detachering leidt, in mijn ogen, niet tot een knelpunt. Het aanvragen van een A1-verklaring kan leiden tot een meningsverschil tussen lidstaten over de vraag waar de tewerkstelling plaatsvindt. De toepassingsverordening 987/2009 bevat een bepaling waarin wordt geregeld dat de zaak voorgelegd kan worden aan de Administratieve Commissie of aan een contactpersoon op het moment dat beide lidstaten het niet eens worden over de

beoordeling van de A1-verklaring. In mijn ogen bevatten de verordeningen voldoende bepaling om te zorgen dat geen knelpunt kan optreden bij het aanvragen van een A1-verklaring.

Knelpunt 3: Aanvragen A1-verklaring bij werken in verschillende lidstaten

Een ander mogelijk knelpunt kan optreden bij werken in verschillende lidstaten. De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 bevatten in mijn ogen voldoende bepalingen om te voorkomen dat knelpunten optreden bij de beoordeling of sprake is van werken in verschillende lidstaten. Een punt van aandacht is het aanvragen van een A1-verklaring voor werken in verschillende lidstaten. In mijn ogen kan dit worden aangemerkt als een knelpunt van de verordeningen. De A1-verklaring voor werken in verschillende lidstaten moet worden aangevraagd bij de bevoegde autoriteit in de woonstaat. Dit kan een snelle behandeling van de aanvraag in de weg staan. Bij werken in verschillende lidstaten is de woonstaat niet per definitie de lidstaat waar de werkgever is gevestigd of waar de werkzaamheden worden uitgeoefend. Hierdoor kan het mogelijk zijn dat de woonstaat de arbeidsovereenkomst niet begrijpt. Dit kan in mijn ogen een snelle behandeling van de aanvraag in de weg staan. Aan de andere kant ben ik van mening dat geen andere oplossing mogelijk is dan de aanvraag in te dienen bij de bevoegde autoriteit in de woonstaat. Dit heeft te maken met het feit dat de situaties bij werken in verschillende lidstaten veel van elkaar kunnen verschillen. De woonstaat kan wel of niet betrokken zijn als werkstaat en de betrokken persoon kan één of meerdere werkgevers hebben in één of meerdere lidstaten. Iedere situatie is anders en in elke situatie wordt de sociale verzekeringsplicht anders toegewezen. Op het moment dat de aanvraag ingediend moet worden in de staat waar de werkgever is gevestigd, doet zich een nieuwe vraag voor indien sprake is van meerdere werkgevers. Het kan in mijn ogen nog steeds leiden tot een knelpunt, maar ik ben van mening dat een andere oplossing niet leidt tot een betere uitkomst.

Knelpunt 4: bijzondere bepalingen – werkgever op landgrens

De bijzondere bepalingen van de Verordening 883/2004 kunnen mogelijk ook knelpunten bevatten. Geen knelpunt treedt op in de situatie dat de werknemer in een lidstaat woonachtig is, maar de werkgever buiten de EU is gevestigd. De verordeningen bevatten voldoende bepalingen om te zorgen voor een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. Dit geldt ook voor de situatie dat iemand een uitkering ontvangt uit een lidstaat en daarnaast werkzaamheden verricht in een andere lidstaat. In deze situatie is het van

belang om de uitkering te kwalificeren. Een punt van aandacht is de situatie dat een onderneming zich op een landgrens bevindt. Werknemers die bij een dergelijke onderneming werkzaamheden verrichten, vallen onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Dit betekent dat zij sociaal verzekerd zijn in de woonstaat op het moment dat daar een substantieel deel van de werkzaamheden wordt verricht. In het geval van een onderneming die zich op een landgrens bevindt, kan het onduidelijk zijn hoe wordt bepaald of 25% van de werkzaamheden is toe te rekenen aan de woonstaat. In de Verordening 883/2004 is een bepaling opgenomen die zorgt dat lidstaten onderling een overeenkomst kunnen sluiten op het moment dat de aanwijsregels van artikel 11 t/m artikel 15 van de Verordening 883/2004 leiden tot een ongewenste situatie. Dit betekent dat de verordeningen voldoende bepalingen bevatten om te zorgen voor een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. Hierdoor is in mijn ogen geen sprake van een knelpunt van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009.

5.3 Aanbevelingen

De belangrijkste vraag van deze scriptie is de vraag of de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 in alle situaties van grensoverschrijdende arbeid een adequate oplossing bieden voor de toewijzing van de verzekeringsplicht, of dat sprake kan zijn van knelpunten. Op het moment dat sprake is van knelpunten, op welke wijze kunnen deze knelpunten worden opgelost? De Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 bieden in de meeste situaties van grensoverschrijdende arbeid een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht. In hoofdstuk 4 is naar voren gekomen of deze knelpunten ook daadwerkelijk zijn aan te merken als een knelpunt. Ik ben van mening dat de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 vandaag de dag slechts een knelpunt bevatten voor het internationale transport en voor het aanvragen van een A1-verklaring bij werken in verschillende lidstaten. In de vorige paragraaf zijn vier knelpunten benoemd. In mijn ogen bevatten de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009 voldoende bepalingen om knelpunt 2: *samenloop detachering en werken in verschillende lidstaten* en knelpunt 4: *bijzondere bepalingen – werkgever op landgrens* weg te nemen. Om deze reden zal voor deze knelpunten geen aanbeveling worden gedaan. Voor de overige twee knelpunten zal wel een aanbeveling worden gedaan.

Aanbeveling 1: internationaal transport

Het eerste knelpunt heeft betrekking op de sociale verzekeringspositie van werknemers in het internationale transport. Werknemers in het internationale transport vallen onder de aanwijsregels van artikel 13 van de Verordening 883/2004. Werknemers in het internationale transport werken in verschillende lidstaten en aan de hand van de totale arbeidstijd en arbeidsbeloning wordt bepaald of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden in de woonstaat. Het is echter de vraag hoe de totale arbeidstijd wordt bepaald, omdat het voor het internationale vervoer niet relevant is hoeveel wordt gewerkt in de woonstaat. Deze onduidelijkheden leiden tot een knelpunt van de verordeningen, omdat dit een adequate oplossing voor de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht in de weg staat. In mijn ogen zijn twee oplossingen mogelijk om dit knelpunt weg te nemen. De eerste mogelijkheid is om een nieuw lid toe te voegen aan artikel 11 van de Verordening 883/2004. In dit lid moet worden vermeldt dat personen die werkzaamheden verrichten in het internationale transport sociaal verzekerd zijn in de staat waar de werkgever gevestigd is. Op dat moment zal de sociale verzekeringspositie van een werknemer niet veranderen, omdat de werkgever in dezelfde lidstaat gevestigd blijft. Indien de werknemer sociaal verzekerd is in de staat waar de werkgever is gevestigd, is het niet meer nodig om te beoordelen of sprake is van een substantieel deel van de werkzaamheden. Deze bepaling zal onduidelijkheid wegnemen over de vraag hoe de arbeidstijd of de arbeidsbeloning aan de woonstaat moet worden toegerekend. Daarnaast lijkt deze bepaling op de bepaling voor werknemers in het internationale transport van de oude Verordening 1408/71.

De tweede mogelijkheid die tot een oplossing voor dit knelpunt kan leiden, is de mogelijkheid om een bepaling op te nemen in de toepassingsverordening 987/2009. In artikel 14 van de toepassingsverordening 987/2009 worden verduidelijkingen genoemd voor de artikelen 12 en 13 van de Verordening 883/2004. In dit artikel kan een lid opgenomen worden die bepaalt hoe de lidstaten om moeten gaan met de toerekening van de arbeidstijd of arbeidsbeloning aan de woonstaat.

Mijn voorkeur gaat uit naar de eerste mogelijkheid. Ik ben van mening dat de eerste mogelijkheid, de toewijzing van de sociale verzekeringsplicht aan de lidstaat waar de werkgever is gevestigd, zal leiden tot de meest duidelijke oplossing. In mijn ogen is deze mogelijkheid eenvoudiger, omdat geen rekenschema voor arbeidstijd en arbeidsbeloning nodig is voor deze mogelijkheid. De sociale verzekeringspositie zal niet veranderen als gevolg van de arbeidstijd of arbeidsbeloning, waardoor de sociale verzekeringspositie wordt

toegewezen aan één lidstaat. Daarnaast lijkt deze mogelijkheid het meest op de toewijzingsregel voor het internationale transport van de Verordening 1408/71.

Aanbeveling 2: Aanvragen A1-verklaring

Het aanvragen van een A1-verklaring voor werken in verschillende lidstaten is in mijn ogen aan te merken als het tweede knelpunt van de Verordening 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordening 987/2009. De aanvraag moet ingediend worden bij het bevoegde orgaan in de woonstaat. De woonstaat beoordeelt de aanvraag en beoordeelt of sprake is van werken in verschillende lidstaten. In mijn ogen is het niet ondenkbaar dat de woonstaat het arbeidscontract niet begrijpt, wat een snelle behandeling van de aanvraag in de weg staat. Een oplossing voor dit knelpunt is lastig. Ik ben van mening dat dit knelpunt niet kan worden weggenomen. Dit heeft te maken met het feit dat bij werken in verschillende lidstaten zich verschillende situaties kunnen voordoen. De woonstaat kan wel of niet betrokken zijn als werkstaat en de betrokken persoon kan één of meerdere werkgevers hebben in één of meerdere lidstaten. Iedere situatie is anders en in elke situatie wordt de sociale verzekeringsplicht anders toegewezen. Op het moment dat de aanvraag ingediend moet worden in de staat waar de werkgever is gevestigd, doet zich een nieuwe vraag voor indien sprake is van meerdere werkgevers. In mijn ogen zal het indienen van de aanvraag in een andere lidstaat niet leiden tot een betere uitkomst. Het aanvragen van een A1-verklaring voor werken in verschillende lidstaten zal in alle gevallen knelpunten met zich meebrengen. Ik ben van mening dat het aanvragen van een A1-verklaring in de woonstaat zal leiden tot de best mogelijke oplossing voor dit probleem. In mijn ogen leidt het aanvragen van een A1-verklaring tot een knelpunt, maar is dit niet toe te rekenen aan een tekortkoming van de verordeningen.

Literatuuroverzicht

Jurisprudentie Hof van Justitie EG

- HvJ EU, 3 mei 1990, zaak C-2/89 (*Kits van Heijningen*), RSV 1990/309
- HvJ EU, 10 februari 2000, zaak C-202/97 (*Arrest Fitzwilliam*), BNB 2000/219
- HvJ EU, 28 juni 2007, zaak C-73/06, V-N 2007/36.23
- HvJ EU, 4 oktober 2012, zaak C-115/11, BNB 2013/38

Jurisprudentie Nederlandse rechtscolleges

- Hoge Raad 5 oktober 1994, nr. 28 205 (*arrest Aldewereld*), BNB 1995/45
- Hoge Raad 21 januari 2011, nr. 10/00563, BNB 2011/98
- Hoge Raad 12 april 2013, nr. 10/02941, BNB 2012/144
- Hoge Raad 12 april 2013, nr. 10/02941, V-N 2013/19.21

Boeken

- A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens, '*Internationaal belastingrecht*', Deventer: Kluwer 2012
- P.S. Fluit, *Socialezekerheidswetgeving 2012*, Deventer: Kluwer 2012
- S. Klosse, *Sociale zekerheidsrecht*, 11^e druk, Deventer: Kluwer 2012
- C. van Raad, *Internationaal & EG belastingrecht*, Deventer: Kluwer 2009
- Practical Guide, *The legislation that applies to workers in the European Union (EU), the European Economic Area (EEA) and in Switzerland*, November 2012
- J.J.G. Sijstermans, ea, *Wegwijs in de (Internationale) verzekerings- en premieplicht*, Den Haag: SDU Uitgevers 2013
- C. van der Spek, *Cursus belastingrecht, loonbelasting en premieheffing, studenteneditie 2013-2014*, 1^e druk, Deventer: Kluwer 2013
- L.G.M. Stevens, '*Elementair Belastingrecht*', Deventer: Kluwer 2013
- A.M. Vergne, *Praktijkids sociale zekerheid*, Deventer: Kluwer 2012

Tijdschriften

- A.A.G. Driessen, Europese verordening sociale zekerheid: waar staan we nu?, *FutD/Fiscaal Praktijkblad* 2011/1803

- Fiscale encyclopedie de Vakstudie Loonbelastingen en Premieheffingen, aantekening 2 lid 1. Begrip verzekerde bij: Wet financiering sociale verzekeringen, artikel 6
- Fiscale encyclopedie de vakstudie Nederlands internationaal belastingrecht, Nederlandse tekst met ingang van 1 mei 2010 bij: Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende coördinatie van sociale zekerheidsstelsels, art. 8
- Fiscale encyclopedie de Vakstudie Loonbelastingen en Premieheffingen, aantekening 2 lid 1. Begrip verzekerde bij: Wet financiering sociale verzekeringen, artikel 6
- FutD, grensoverschrijdende arbeid, *Beloning en Belasting aflevering 2008/0501*
- J.J. Hendriks, De nieuwe EG-Verordening inzake sociale zekerheid: moderner en eenvoudiger? *SDU Maandblad Belasting Beschouwingen, 2010/06/01*
- J.J. Hendriks en L.K. Bui, De nieuwe EG-Verordening ook voor derdelanders, *loonzaken 2011, nummer 2*
- J.J. Hendriks, Detachering of multistate?, *loonzaken 2012, nummer 2*
- P. Kavelaars, Arbeidsinkomsten en verdragstoepassing, *TFO 2005/56*
- J.W.H. Nietveld, EG-verordening 883/2004 en grensoverschrijdende arbeid, *FutD/Fiscaal Praktijkblad 2010/0302*
- T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal, EEG Verordening 883/2004, art. 11 algemene regels, *NDFR*
- T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal, EEG Verordening nr. 883/2004, Art. 13 Verrichten van werkzaamheden in twee of meer lidstaten, *NDFR*
- T.A.P.J. Roelofsma, Deel premieheffing, Verzekeringsplicht, Internationaal EEG Verordening nr.1408/71, Art. 14quater Bijzondere regels voor personen die gelijktijdig werkzaamheden in loondienst en werkzaamheden anders dan in loondienst op het grondgebied van verschillende Lid-Staten uitoefenen, *NDFR*
- L. van Reep, Grensoverschrijdende arbeid, *Belastingzaken 2013, nummer 8*

Kamerstukken en besluiten

- Kamerstukken II 2008/09, 21 501-31, nr. 176
- Besluit Staatssecretaris van Financien, 15 juli 2004, nr. CPP 2004/408M
- J.P.H. Donner, Brief Europese Verordeningen Sociale Zekerheid, 8 november 2009
- Besluit A1, 12 juni 2009, pb EU 2010, C-106
- Besluit A2, 24 april 2010, pb EU 2010, C-106

- Besluit Gemengd Comité van de EER, 1 februari 2013, nr 14/2013

Overige publicaties

- SVB Beleidsregels Internationaal 2012 (*SB 2265*)
- SVB beleidsregels Internationaal, EG-Verordeningen, Algemene bepalingen, Personele werkingssfeer, werkzaamheden in loondienst en werkzaamheden anders dan in loondienst (*SB2121*)
- SVB Beleidsregels, AOW, ANW, AKW, Remigratiewet, MKOB, TOB, TAS en TNS, kring der verzekerden, Ingezetene/wonen, Juridische binding (*SB1023*)
- SVB Beleidsregels, AOW, ANW, AKW, Remigratiewet, MKOB, TOB, TAS en TNS, kring der verzekerden, Ingezetene/wonen, Juridische binding (*SB1024*)
- SVB Beleidsregels, AOW, ANW, AKW, Remigratiewet, MKOB, TOB, TAS en TNS, kring der verzekerden, Ingezetene/wonen, Juridische binding (*SB1025*)
- SVB, Beleidsregels, Internationaal, EG-Verordeningen, Detachering van werknemers: Relatie met de werkgever (*SB2140*)
- SVB, Beleidsregels, Internationaal, EG-Verordeningen, Detachering van werknemers: Eisen aan de werkgever (*SB2141*)